

แนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป
ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

โดย

นายศศิวัฒน์ ว่องสินสวัสดิ์
อธิบดีกรมยุโรป
กระทรวงการต่างประเทศ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562-2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” ลักษณะวิชา การเมือง ของ นายศศิวัฒน์ ว่องสินสวัสดิ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 - 2563

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเมธ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปที่สอดคล้องกับ
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย นายศศิวัฒน์ ว่องสินสวัสดิ์ **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 62

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินพัฒนาการของความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป และแนวโน้มในอนาคต เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสและความท้าทายในการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรป และนำมากำหนดแนวความคิดและจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์อย่างรอบด้านและมีการดำเนินการอย่างบูรณาการในอนาคตในทางที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยจะเน้นการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหภาพยุโรปอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และประชาชนต่อประชาชน ได้แก่ 1. การหารือในระดับสูงระหว่างไทยและสหภาพยุโรป และการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-สหภาพยุโรป 2. การมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเข้าร่วมการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป (Thai – EU FTA) 3. การสร้างมาตรฐานต่าง ๆ ที่สำคัญ 4. การมีบทบาทของไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานสัมมนาระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือการประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting -ASEM)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การดำเนินความสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561 - 2565 และแผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement) ในด้านการสร้างความมั่นคงในทุกระดับ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การมีความมั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพคน โดยไทยสามารถดึงจุดเด่นที่เป็นหุ้นส่วนที่สำคัญและน่าเชื่อถือของสหภาพยุโรปในการพัฒนามาตรฐานและการสร้างความมั่นคงมนุษย์ (Human Security) การเป็นฐานการผลิตและส่งออกและสร้างความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) การส่งเสริมธุรกิจด้านสุขภาพและสร้างความมั่นคงด้านสาธารณสุข (Health Security) อย่างสมดุล และมีความยั่งยืน

Abstract

Title Guidelines for Thai-EU Relations in accordance with Thailand's 20-Year National Strategies

Field Politics

Name Mr. Sasiwat Wongsinsawat **Course** NDC **Class** 62

This qualitative research aims to evaluate the state of the Thai-European Union relationship as well as identify prospects for future cooperation. With a better understanding on existing opportunities and challenges, analysts and policy makers are better equipped to formulate policy recommendations that are inclusive and in-line with national strategies of Thailand, especially in the post-COVID19 era. The analysis will cover an evaluation of Thai-EU relations in areas of politics, economy, culture and people to people contacts, which includes 1. High-level meetings between officials of both sides and the Senior Official's Meeting, 2. Economic cooperation and Thai-EU Free Trade Agreement negotiations, 3. Standard settings, and 4. Thailand's proactive role in organizing international seminars under the Asia-Europe Meeting -ASEM framework.

The research shows that the abovementioned activities have been implemented in accordance with the Royal Thai Government's 20-year national strategies (2018-2037) as well as the Foreign Policy Master Plan (2018-2037), Europe's Strategies (2018-2022) and Europe's Regional Mission Statement of the Ministry of Foreign Affairs, which seek to promote security at all levels, competitiveness, prosperity and sustainability, strengthen human capital as well as enhance Thailand's development to be in-line with international standards. Despite the post-COVID19 challenges, Thailand is set to harness its strengths in being an important and reliable partner of the EU by pursuing sustainability in all dimensions. Thailand could collaborate with the EU in (1) promoting human security and adhering to international standards (2) ensuring food security by strengthening Thailand's food industries and improving food safety standard and (3) advancing health security through the promotion of Thailand's medical and health related industries.

คำนำ

งานวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จัดทำขึ้นเพื่อประเมินและศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป และแนวโน้มในอนาคตเพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปในอนาคตที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีความสนใจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจถึงโอกาสและความท้าทาย และเสนอแนะแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายอย่างรอบด้านต่อไปในอนาคต

(นายศศิวัฒน์ ว่องสินสวัสดิ์)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62
ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พลโท นักรบ บุญทอง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำชี้แนะตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย ข้อเสนอแนะทุกประการที่ผู้วิจัยได้รับจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดระบบและวางกรอบการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกประการ

นอกจากนี้ งานวิจัยฉบับนี้จะไม่สำเร็จเป็นรูปเล่มได้เลยหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจาก นางสาวเอมอัสมา สมสมาน นักการทูตปฏิบัติกร กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ ในการถ่ายทอดแนวความคิด และแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะในบทสรุปของงานวิจัยฉบับนี้ได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง ทั้งในแง่ของรูปแบบและสาระของงานวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรและกระทรวงการต่างประเทศที่อนุญาติให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสมาศึกษาในหลักสูตร ตลอดจนคณาจารย์และพี่ชาว วปอ.62 ทุกท่าน ที่ช่วยเป็นกำลังใจสนับสนุนตลอดระยะเวลาการศึกษาและการทำงานวิจัยฉบับนี้

(นายศศิวัฒน์ ว่องสินสวัสดิ์)
นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62
ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)	5
แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580	7
แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565	9
แผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement)	11
ความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป และความสัมพันธ์ทวิภาคีรูปแบบใหม่ก่อนปี 2557	14
การแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ กับจีน และมุมมองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	15
กรอบแนวคิดของการวิจัยและสรุป	17
บทที่ 3 การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป	18
การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป	18
การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป	19
การเป็นเจ้าภาพจัดงานสัมมนาระหว่างประเทศของไทยภายใต้กรอบความร่วมมือเอเชีย-ยุโรป (ASEM)	23
การเป็นเจ้าภาพจัดงานสัมมนา ASEM Seminar on Enhancing Human Capital For Sustainable Digital Connectivity	24
สรุป	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4	การดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ	26
	การหารือในระดับสูงต่าง ๆ ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปและการประชุม	26
	ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-สหภาพยุโรป (Thai-EU Senior Officials' Meeting – Thai-EU SOM)	
	ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเข้าร่วมการเจรจาความตกลงการค้าเสรี	30
	ไทย-สหภาพยุโรป (Thai – EU FTA)	
	ความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ ที่สำคัญ	32
	บทบาทของไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานสัมมนาระหว่างประเทศภายใต้	33
	กรอบความร่วมมือการประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting -ASEM)	
	สรุป	52
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	54
	สรุป	54
	ข้อเสนอแนะ	55
	บรรณานุกรม	56
	ประวัติย่อผู้วิจัย	58

๗

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3 - 1 การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป	19

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2 - 1	เป้าหมายการพัฒนาประเทศ	5
2 - 2	เป้าหมายการพัฒนาประเทศ	6
2 - 3	ร่างแผนแม่บทด้านการต่างประเทศ ระยะ 20 ปี	8
2 - 4	สรุปแผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป (2561-2565)	9
2 - 5	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	11
3 - 1	งานสัมมนา ASEM High-level Meeting on Marine Sustainability	23
3 - 2	งานสัมมนา ASEM High-level Meeting on Marine Sustainability	24
4 - 1	การหารือในระดับสูงต่าง ๆ ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป และการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-สหภาพยุโรป	27
4 - 2	14th Thai-EU Senior Officials' Meeting (SOM)	28
5 - 1	ภาพรวมการจ้างงาน Q1 ปี 2563	36
5 - 2	ภาพรวมการจ้างงาน Q1 ปี 2563	37
5 - 3	ตัวเลขคนว่างงาน	38
5 - 4	เศรษฐกิจไทยไตรมาสที่ 1/2563	38
5 - 5	เศรษฐกิจไทยไตรมาสที่ 1/2563	39
5 - 6	รายงานสถานการณ์การนำเข้าประจำไตรมาส 2/2563 (เมษายน-มิถุนายน)	40

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ก่อนที่จะมีการออกข้อมติของคณะมนตรีสหภาพยุโรปเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2557 ลดระดับความสัมพันธ์กับไทยโดยระงับการเยือนอย่างเป็นทางการในระดับการเมือง และชะลอการลงนามในกรอบตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างกัน (Partnership and Cooperation Agreement -PCA) จนกว่าที่ไทยจะมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งนั้น ไทยและสหภาพยุโรปมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในทุกมิติ และได้มีการหารือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อเร่งลงนามในกรอบตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างกัน (Partnership and Cooperation Agreement -PCA) ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ลงนามย่อในร่างกรอบความตกลงดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2556 และอยู่ระหว่างดำเนินการภายในของแต่ละประเทศก่อนที่จะมีลงนามร่างกรอบความตกลงดังกล่าว การลงนามความตกลง PCA นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสหภาพยุโรปกำหนดให้ไทยต้องบรรลุกรอบความตกลง PCA ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปก่อน จึงจะสามารถบรรลุความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรปได้ ซึ่งความตกลงการค้าเสรีดังกล่าวจะช่วยให้การค้าโดยรวมและการส่งออกของไทยไปยังสหภาพยุโรปขยายตัวเพิ่มขึ้น อีกทั้งจะช่วยดึงดูดการลงทุนและยกระดับกฎหมายและกฎระเบียบภายในประเทศให้เทียบเท่าระดับสากล ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุนของไทยกับต่างชาติมากขึ้นตามไปด้วย

แม้ว่าข้อมติของสหภาพยุโรปเมื่อปี 2557 ไม่ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการค้าการลงทุนระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป รวมทั้งความร่วมมืออื่น ๆ ที่มีอยู่ เช่น ความร่วมมือสาขาการศึกษาและวิทยาศาสตร์ แต่ข้อมติดังกล่าวก็ทำให้สหภาพยุโรปชะลอการลงนามในกรอบตกลง PCA ส่งผลให้การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีเกิดความล่าช้า หากเทียบกับความคืบหน้าของการเจรจาระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศอื่น เช่น เวียดนาม ส่งผลให้ไทยเสียความสามารถด้านการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดยุโรป

อย่างไรก็ดี เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2560 ที่ประชุมคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศ (EU Foreign Affairs Council -FAC) มีมติให้สหภาพยุโรปสามารถมีการติดต่อทางการเมืองกับไทยได้ในทุกระดับ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปและประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป สามารถเดินหน้าได้อย่างมีพลวัตมากยิ่งขึ้น โดยเมื่อปี 2561 ได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนกับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปในหลายโอกาส ทั้งในระดับรัฐมนตรีและระดับผู้นำ นอกจากนี้ ยังมีมติให้สำรวจความพร้อมของทั้งสองฝ่ายในการกลับมาเจรจาการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรปอีกครั้ง ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้หารืออย่างไม่เป็นทางการในกรอบคณะทำงานด้านการค้าและการลงทุนภายใต้การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-สหภาพยุโรปเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๑

ที่กรุงเทพฯ อย่างไรก็ตาม สหภาพยุโรปยังคงยึดตามที่ระบุในข้อเดิมว่า พร้อมจะรื้อฟื้นการเจรจาการค้าเสรีก็ต่อเมื่อมีการลงนามในร่างความตกลง PCA ก่อน ซึ่งจะต้องเป็นช่วงเวลาหลังจากที่ไทยมีการเลือกตั้งเท่านั้น

ภายหลังจากการเลือกตั้งของไทยเมื่อเดือนมีนาคม 2562 สหภาพยุโรปได้ดำเนินการความสัมพันธ์กับไทยแบบสมดุล (Balanced engagement) โดยแสดงความมุ่งมั่นที่จะขยายความร่วมมือต่าง ๆ กับไทยต่อไปในอนาคต ในขณะเดียวกัน สหภาพยุโรปก็ยังยืนยันที่จะแสดงความห่วงกังวลเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตยของไทย โดยที่ผ่านมาได้แสดงความห่วงกังวลกับไทยต่อประเด็นดังกล่าวในหลายโอกาส รวมถึงได้ส่งเจ้าหน้าที่การทูตเข้าร่วมสังเกตการณ์เมื่อนายธนารัฐ จึงรุ่งเรืองกิจ เข้าพบพนักงานสอบสวนเพื่อรับฟังข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2562 และให้ความสนใจกับการดำเนินคดีของนักเคลื่อนไหวทางการเมืองรายอื่น ๆ ของไทย ข้อบ่งชี้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าสหภาพยุโรปจะมุ่งหน้าสานสัมพันธ์และความร่วมมือกับไทย แต่ก็ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองของไทย โดยเห็นว่าการเข้ามา มีบทบาทในการส่งเสริมสันติภาพ ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนในไทย เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับ core value ของ EU และยังช่วยยกระดับบทบาทของตนในฐานะผู้เล่นที่สำคัญของภูมิภาคและของโลกในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

ล่าสุด เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2562 ที่ประชุมคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศ มีมติที่จะเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับไทยในด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือในด้านที่ทั้งสองฝ่ายมีผลประโยชน์ร่วมกัน อาทิ การลงนามร่างกรอบความตกลง PCA และการรื้อฟื้นการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป โดยที่สหภาพยุโรปเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของไทย เนื่องจากเป็นคู่ค้าที่สำคัญ และการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของไทยที่ให้ความสำคัญกับการเป็นหุ้นส่วนในทุกมิติ ทั้งด้านการพัฒนาและความเชื่อมโยง การค้าการลงทุน และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไทยจึงควรใช้โอกาสนี้ดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปในทางที่ตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของไทยให้มากที่สุด โดยมีแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นกรอบของการดำเนินความสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินพัฒนาการของความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป และแนวโน้มในอนาคต
2. ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป ในด้านที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ
3. เสนอแนะแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปในอนาคตในทางที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินการความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และประชาชนต่อประชาชน

2. ขอบเขตด้านหน่วยงาน

การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินการความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป โดยไม่จำกัดเฉพาะการดำเนินงานของภาครัฐหรือกระทรวงการต่างประเทศเท่านั้น แต่รวมถึงบทบาทของภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actor) อื่น ๆ ด้วย เพื่อให้การวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนถึงความร่วมมือที่รอบด้าน และมีการดำเนินการอย่างบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

การศึกษายุทธศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565 แผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement) รวมถึงเอกสารทางการของกระทรวงการต่างประเทศ ได้แก่ ผลการหารือระหว่างนายกรัฐมนตรีกับอดีตผู้แทนระดับสูงของสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศและนโยบายความมั่นคงและรองประธานคณะกรรมาธิการยุโรป เมื่อวันที่ 2 ส.ค. 2562 การหารือระหว่างรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) กับเอกอัครราชทูตสหภาพยุโรปประจำประเทศไทย เมื่อวันที่ 7 มิ.ย. 2563 การหารือระหว่างอธิบดีกรมยุโรปกับเอกอัครราชทูตสหภาพยุโรปประจำประเทศไทย การหารือระหว่างอธิบดีกรมยุโรปกับรองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองต่อสถานการณ์เศรษฐกิจและแนวทางการผลักดันความร่วมมือกับภูมิภาคยุโรป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก (Content Analysis) โดยจะใช้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เป็นตัวชี้วัดในการประเมินความสัมพันธ์ไทยและสหภาพยุโรปว่ามีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือไม่ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสและความท้าทายในการดำเนินการความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรป และนำมากำหนดแนวความคิดและจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินการความสัมพันธ์ภายหลังจากที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 บรรเทาลง

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา โดยจะนำเสนอบทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะที่ตอบคำถามงานวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รับทราบถึงพัฒนาการของความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปในมิติต่าง ๆ
2. ได้รับทราบถึงประเด็นความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปที่สอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติของไทยและยุทธศาสตร์ชาติ
3. กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปมีแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปในอนาคต ในทางที่จะตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของไทยและยุทธศาสตร์ชาติ

คำจำกัดความ

สหภาพยุโรป	หมายถึง	สหภาพยุโรปเป็นการรวมกลุ่มของประเทศในภูมิภาคยุโรป 27 ประเทศ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในลักษณะสถาบันแบบเหนือรัฐ (Supranational Institution) ที่ใหญ่ที่สุดและก้าวหน้าที่สุดในโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพเป็นการถาวรระหว่างประเทศในภูมิภาคยุโรปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมไปถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ประเทศสมาชิกและการมีบทบาทนำของ EU ในประชาคมโลก
เขตการค้าเสรี	หมายถึง	การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่ม การทำเขตการค้าเสรีมุ่งเน้นด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า (Goods) โดยการลดภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก รวมไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ (Service) และการลงทุนด้วย

PCA (Framework Agreement on the Comprehensive Partnership and Cooperation between the European Union and its Member States, of the One Part, and the Kingdom of Thailand, of the Other Part)

หมายถึง กรอบความตกลงว่าด้วยความเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือรอบด้านระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปและรัฐสมาชิก

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

เป็นการกำหนดแนวทางและวิสัยทัศน์ให้ไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีประเด็นการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านความมั่นคง มีความมั่นคงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง

(2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง สามารถยกระดับเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูงลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมเป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งในด้านการคมนาคมขนส่ง การค้า การลงทุน

(3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีการพัฒนาบุคลากรให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

แผนภาพที่ 2-1 เป้าหมายการพัฒนาประเทศ

เป้าหมายการพัฒนาประเทศ

“ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน”

- 1 ด้านความมั่นคง**
 - 1. ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข
 - 2. บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ
 - 3. กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความมั่นคง
 - 4. ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ยอมรับและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ
 - 5. การบริหารจัดการความมั่นคงมีประสิทธิภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน**
 - 1. ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน
 - 2. ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น
- 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์**
 - 1. คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21
 - 2. สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พ.ศ. 2562

(4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยเน้นการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ รวมถึงมีการกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง

(5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว สังคมเศรษฐกิจภาคทะเล และสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการพัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(6) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีสมรรถนะสูงยึดหลักธรรมาภิบาล สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินงานในภาวะที่เศรษฐกิจที่มีการแข่งขันมีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา

แผนภาพที่ 2-2 เป้าหมายการพัฒนาประเทศ

4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

1. สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ
2. กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ
3. เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1. อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล
2. ปรับปรุงและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบต่อความเสียหายจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ
3. ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ
4. ยกระดับกระบวนการกำกับ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

1. ภาครัฐมีวัฒนธรรมการดำเนินงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส
2. ภาครัฐมีขนาดที่เล็กถนอม พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
3. ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ
4. กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

••อนาคตไทย••
••อนาคตเรา••
OUR COUNTRY OUR FUTURE

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
กรุงเทพฯ 10100 โทร:0-2280-4085 โทรสาร:0-2281-3938
www.nesdb.go.th

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พ.ศ. 2562

แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานด้านการต่างประเทศอย่างมีพลวัตและเป็นเอกภาพ เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายให้ไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง และยั่งยืน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจโลก โดยมีภารกิจหลักในการ

“เชื่อมไทยสู่โลกและเชื่อมโลกสู่ไทย” เน้นการส่งเสริมและเผยแพร่จุดแข็งและศักยภาพของไทยให้นานาประเทศได้รู้จัก และมีความร่วมมือกับไทยในทุกมิติ ทั้งในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาที่ยั่งยืนของทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้ไทยมีบทบาทที่สร้างสรรค์และเป็นที่ยอมรับในเวทีโลก กอปรกับการนำองค์ความรู้ มาตรฐานสากลและแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศมาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย แผ่นแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายของไทยเพื่อให้คนไทยได้รับประโยชน์ใน 5 ด้าน หรือ 5S/5มี ได้แก่

1. มีความมั่นคง โดยมีเป้าหมายให้ไทยร่วมมือกับต่างประเทศอย่างมีสมดุล มีบทบาทในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งร่วมมือเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในทุกมิติเพื่อรับมือกับภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งรวมไปถึงการร่วมมือเพื่อป้องกันการแพร่ขยายของแนวคิดสุดโต่งที่นิยมการใช้ความรุนแรง การร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ การสร้างเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเลในภูมิภาค การขยายความร่วมมือเพื่อสร้างศักยภาพของระบบเตือนภัยล่วงหน้า และการร่วมมือเพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในบริบทที่เหมาะสม

2. มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน มีเป้าหมายเพื่อ (1) ให้ไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรม (ประเทศไทย 4.0) และ (2) ให้ไทยเป็นหุ้นส่วนด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ค.ศ. 2030 โดยการให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ของไทย (Gateway of Asia) การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค การบริหารการใช้ประโยชน์จากผู้มีความสามารถในต่างประเทศอย่างเหมาะสม การเป็นศูนย์กลางการบริการในภูมิภาคในด้านที่ไทยมีจุดแข็ง การสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทย การสร้างความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน ทริพยากรน้ำ และอาหาร การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนและการเป็นศูนย์กลางความรู้เพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

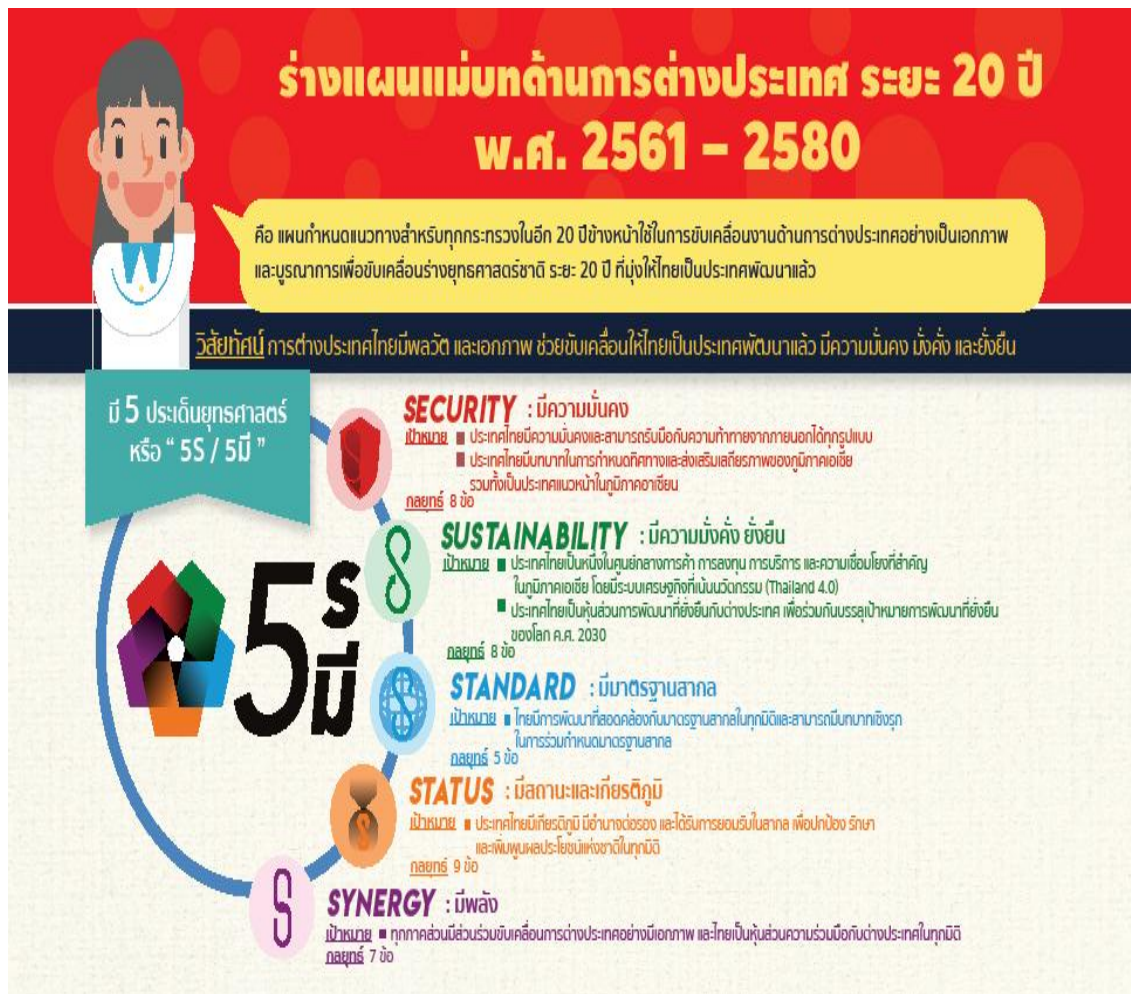
3. มีความมีมาตรฐานสากล มีเป้าหมายให้ไทยมีการพัฒนาสอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติ และสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากล ผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การผลักดันให้มีการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยและมีความเป็นมาตรฐานสากล และการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลที่เป็นปัจจัยของการพัฒนาที่ยั่งยืน อาทิ สิทธิมนุษยชน การต่อต้านการค้ามนุษย์ และการต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินการสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย และการมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่สำคัญ

4. มีสถานะและเกียรติภูมิ มีเป้าหมายให้ไทยมีเกียรติภูมิ มีอำนาจต่อรองและได้รับการยอมรับในสากลเพื่อปกป้อง รักษา และเพิ่มพูนผลประโยชน์แห่งชาติในทุกมิติ โดยมุ่งไปที่การส่งเสริมเอกลักษณ์และองค์ความรู้ เพื่อสร้างความนิยมไทยในต่างประเทศ การสร้าง Thailand Branding

และสร้าง Soft Power อย่างเป็นระบบ การส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมนุษยธรรม แก่มิตรประเทศ และการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของต่างประเทศที่มีต่อไทย เป็นต้น

5. มีพลัง มีเป้าหมายให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพและส่งเสริมให้ไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติ โดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานในทุกมิติและทุกระดับ มีการขยายเครือข่ายมิตรประเทศและ Friends of Thailand ในต่างประเทศเพื่อสนับสนุนการผลักดันวาระของไทย และการใช้ประโยชน์จากกลไกการประชุมเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างบูรณาการ

แผนภาพที่ 2-3 ร่างแผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี

ที่มา: หนังสือวิถึยุทธศาสตร์, พ.ศ. 2562

แผนภาพที่ 2-4 สรุปแผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป (2561-2565)

ที่มา : กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ, 2563

แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565

บริบทหลักในภูมิภาค

ยุโรป 51 ประเทศ¹ และสหภาพยุโรปเป็นตลาดขนาดใหญ่กว่า 818 ล้านคน และเป็นตลาดสำหรับสินค้าหลายระดับ เป็นศูนย์กลางการเงินและตลาดการลงทุนที่ใหญ่ที่สุดในโลก และมีระดับการพัฒนาทาง

¹ สาธารณรัฐแอลเบเนีย ราชอาณาจักรอันดอร์รา สาธารณรัฐอาร์เมเนีย สาธารณรัฐบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา สาธารณรัฐออสเตรีย สาธารณรัฐอิตาลี สาธารณรัฐเบลารุส ราชอาณาจักรเบลเยียม บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา สาธารณรัฐบัลแกเรีย สาธารณรัฐโครเอเชีย สาธารณรัฐไซปรัส สาธารณรัฐเช็ก ราชอาณาจักรเดนมาร์ก สาธารณรัฐเอสโตเนีย สาธารณรัฐฟินแลนด์ สาธารณรัฐฝรั่งเศส จอร์เจีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐเฮลเลนิก (กรีซ) นครรัฐวาติกัน ฮังการี สาธารณรัฐไอซ์แลนด์ ไอร์แลนด์ สาธารณรัฐอิตาลี สาธารณรัฐคอซอวอ สาธารณรัฐลัตเวีย ราชอาณาจักรลิทัวเนีย สาธารณรัฐลักเซมเบิร์ก สาธารณรัฐมาซิโดเนีย สาธารณรัฐมอลตา สาธารณรัฐมอลโดวา ราชอาณาจักรโมนาโก มอนเตเนโกร ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ราชอาณาจักรนอร์เวย์

รัฐอิตาลี สาธารณรัฐโปแลนด์ สาธารณรัฐโปรตุเกส โรมาเนีย สหพันธ์รัฐรัสเซีย สาธารณรัฐซานมารีโน สาธารณรัฐเซอร์เบีย สาธารณรัฐสโลวาเกีย สาธารณรัฐสโลวีเนีย ราชอาณาจักรสเปน ราชอาณาจักรสวีเดน สมาพันธรัฐสวิส สาธารณรัฐตุรกี ยูเครน สหราชอาณาจักร

หลักในภูมิภาคเป็นผู้กำหนดมาตรฐานสากลด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศและมีอิทธิพลต่อความเป็นไปทางการเมืองและเศรษฐกิจของโลก อาทิ ความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปกับรัสเซียและตุรกีอาจส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในยุโรปได้ หรือในบริบท Brexit ซึ่งจะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคอย่างมีนัยสำคัญ

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565 มีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความเคารพ ความเข้าใจ และผลประโยชน์ร่วมกัน

2. การผลักดันให้เกิดและขยายความร่วมมือและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถของไทย

3. การทำให้สหภาพยุโรปยอมรับไทยในฐานะผู้เล่นหลัก (key player) ในภูมิภาคและในบางประเด็นในเวทีระหว่างประเทศ การเป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์ (Logistics hub) และการเป็นหุ้นส่วนด้านการค้าและการลงทุน (Trade and investment partner)

4. การสร้างความร่วมมือแบบไตรภาคีเพื่อการพัฒนาประเทศที่สาม และประเด็นระดับโลก อื่น ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของไทยในฐานะประเทศผู้ให้และประเทศที่มีความรับผิดชอบต่อประชาคมโลก (Responsible International Player)

กลยุทธ์ ไทยมีกลยุทธ์ที่สำคัญ 7 ด้าน ได้แก่

1. การเมือง การรักษาดุลยภาพความสัมพันธ์กับทุกประเทศในทุกมิติ การเยือนในทุกกระดับและทุกภาคส่วน การใช้ประโยชน์จากกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ในการผลักดันประเด็นที่เป็นประโยชน์ของไทย รวมไปถึงการขยายความร่วมมือทวิภาคีและการสร้างเครือข่ายหน่วยงานความมั่นคงของไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อร่วมกันจัดการปัญหาข้ามชาติต่าง ๆ

2. เศรษฐกิจ การเร่งรัดการจัดทำความตกลงทวิภาคีต่าง ๆ การสร้างเครือข่ายทุกภาคส่วนของไทยกับประเทศในยุโรปเพื่อส่งเสริมศักยภาพ การสร้างขีดความสามารถในการประกอบการของคนไทย การดึงดูดนักลงทุนยุโรปมาลงทุนในกลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมตามนโยบาย Thailand 4.0 รวมถึงการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากยุโรป และส่งเสริมให้ไทยเป็นจุดหมายของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม

3. ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เน้นการสร้างความร่วมมือไตรภาคีเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านเกษตรกรรมและ SEP กับประเทศที่สาม

4. วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การสนับสนุนความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการทูตวิทยาศาสตร์ (Science Diplomacy) สนับสนุนการสร้าง Friends of Thailand ในแวดวงวิชาการ การส่งเสริมความร่วมมือด้านเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน

5. ภาพลักษณ์ของไทย การส่งเสริม Soft Power Diplomacy และจัดทำารรณรงค์สื่อเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของไทยในทุกมิติ

6. สังคม วัฒนธรรม และประชาชน การเสริมสร้างความเข้าใจที่ีระหว่างประชาชน การเผยแพร่วัฒนธรรมไทย การสร้างกระแสความนิยมไทย การส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมในหัวข้อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นต้น

7. ความเชื่อมโยงระดับภูมิภาค โดยการสนับสนุนให้สหภาพยุโรปเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมโครงสร้างพื้นฐานของไทย และ EEC เพื่อสนับสนุนความเชื่อมโยงในอาเซียน
แผนภาพที่ 2-5 เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

- เสริมสร้างความสัมพันธ์อยู่บนพื้นฐานของความเคารพ / ความเข้าใจ / ผลประโยชน์ร่วมกัน**
- ยอมรับไทยในฐานะ "Key Player" "Logistics Hub" และ "Trade and Investment Partner" ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**
- ผลักดันให้เกิดและขยายความร่วมมือและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถของไทย**
- สร้างความร่วมมือแบบไตรภาคีเพื่อการพัฒนาประเทศที่ 3 และประเทศอื่นทั่วโลกอื่น ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของไทยในฐานะประเทศผู้ให้ "Responsible International Player"**
- ส่งเสริมความป่าเถื่อน และภาพลักษณ์ที่ดีของไทยและสินค้าไทย**

กลยุทธ์

- การเมือง**
 - รักษาจุดสายภาพความสัมพันธ์กับทุกประเทศในทุกมิติ / แลกเปลี่ยนการเยือนในทุกระดับ / ภาคเอกชนเยือนโอกาส
 - ไม่ประนีประนอมกับหลักการความร่วมมือที่ถือในการผลักดันประเทศไทยเป็นผลประโยชน์ของไทย
 - ผลักดันการจัดตั้งกลไกความร่วมมือทวิภาคีเพื่อขยายความร่วมมือระหว่างกัน
 - สร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานความมั่นคงไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการปัญหาข้ามชาติต่าง ๆ
- เศรษฐกิจ**
 - เร่งรัดการจัดทำความตกลงทวิภาคีต่าง ๆ
 - จัดทำระบบฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำธุรกิจกับคู่ค้าที่สำคัญและประเทศที่มีศักยภาพ
 - สร้างเครือข่ายภาคเอกชนของไทยกับประเทศในยุโรปเพื่อส่งเสริมศักยภาพ / สร้างขีดความสามารถในการประกอบการของไทย
 - ส่งเสริมการจัดตั้งกลไกระหว่างนักธุรกิจ/สถาบัน Business Council และสนับสนุนความร่วมมือระหว่างสภาธุรกิจ / สภาอุตสาหกรรมของไทยกับประเทศต่าง ๆ
 - ดึงดูดนักลงทุนยุโรปเข้ามาลงทุนในกลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมตามนโยบาย Thailand 4.0 และจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ / บริษัทการค้าระหว่างประเทศ
 - ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพจากยุโรป และส่งเสริมให้ไทยเป็นจุดมุ่งหมายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ
- ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา**
 - สร้างความร่วมมือไตรภาคีเพื่อช่วยเหลือพร้อมทั้งความรู้ด้านเกษตรกรรม และ SEP กับประเทศที่สนใจ
- วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี / นวัตกรรม**
 - สนับสนุน ครม. ด้าน วทน. / Science Diplomacy
 - ผลักดันการจัดตั้ง STI Dialogue เพื่อเป็นกรอบยุทธศาสตร์ส่งเสริมความร่วมมือด้าน วทน. / จัดตั้งกองทุนร่วมเพื่อให้เกิดโครงการวิจัยร่วมด้าน วทน.
 - สนับสนุนการสร้าง Friends of Thailand ในแวดวงวิชาการ
 - เชิญผู้และส่งเสริมความร่วมมือด้านเทคโนโลยี เพื่อให้บริการผู้สูงอายุ / การพัฒนาที่ยั่งยืน / สิ่งแวดล้อมและพลังงาน
- ภาพลักษณ์ของไทย**
 - ส่งเสริม Soft Power Diplomacy และจัดทำ PR Campaign เพื่อทำ Image Branding ของประเทศไทยในทุกมิติ โดยใช้เควีวัฒนธรรมแทรกซึมถึงถึงคนธุรกิจ การเมือง และวิสัยทัศน์ของไทย
- สังคม / วัฒนธรรม / ประชาชน**
 - เสริมสร้างความเข้าใจ / ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนและภาคประชาสังคม / เผยแพร่วัฒนธรรมไทย
 - รักษา / สนับสนุนความสัมพันธ์กับกลุ่ม Friends of Thailand และกลุ่มชาวยุโรปในไทย
 - สร้างกระแสความนิยมไทย / ส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา / จัดทำหลักสูตรไทยศึกษา / สนับสนุนการสอนภาษาไทย / จัดกิจกรรมในเวทีจัดการพัฒนากายอื่น
- ความเชื่อมโยงระดับภูมิภาค**
 - สนับสนุนให้เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมโครงสร้างพื้นฐานของไทย และ EEC เพื่อสนับสนุนความเชื่อมโยงในอาเซียน
 - เชิญผู้ประสานงานในการจัดการต่อผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากนโยบายความเชื่อมโยงต่าง ๆ ของยุโรป

ที่มา : กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ, 2563

แผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement)

ภายหลังจากการปรับข้อมติของ EU และภายหลังการเลือกตั้งของไทยเมื่อปี 2562 ไทยได้ใช้โอกาสในการใช้การเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย การเป็นประธานอาเซียนในปี 2562การเป็นประเทศที่มีบทบาทหลักในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงในกรอบ ACMECS และบทบาทในประเด็นระดับภูมิภาคของไทย ในการกระชับความสัมพันธ์กับยุโรป โดยหวังให้ยุโรปมองไทยในฐานะหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญและใน

ฐานะที่เป็นศูนย์กลางของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ยกกระดับสถานะของประเทศให้โดดเด่น ตลอดจนผลักดันให้ความร่วมมือต่าง ๆ เกิดผลเป็นรูปธรรม และเรียกความเชื่อมั่นต่อไทยในด้านต่าง ๆ กลับคืนมา โดยไทยสามารถดำเนินการในเชิงรุกกับยุโรปตามแผนแม่บทด้านการต่างประเทศ ระยะ 20 ปี (5 มิ) ได้ ดังนี้

12

1. มีความมั่นคง

ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูง เพื่อให้เกิดดุลยภาพของความสัมพันธ์กับประเทศยุโรปมากขึ้น ยกกระดับความสัมพันธ์กับยุโรปให้เป็น strategic partner และ/หรือ development partner ทั้งในกรอบทวิภาคีและกรอบอนุภูมิภาค ส่งเสริมการต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ การรับมือกับปัญหาผู้หนีภัย และปัญหาความมั่นคงทางทะเล แสดงความพร้อมที่จะร่วมมือกับยุโรปในการสนับสนุนหลักการพหุภาคีนิยม และการปฏิบัติตามกฎระเบียบระหว่างประเทศ ซึ่งไทยกับสหภาพยุโรปสามารถเป็นหุ้นส่วนในการรักษาดุลยภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงในภูมิภาคได้

2. มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน

2.1 ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพิ่มปริมาณการค้าและการลงทุน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้อียูมองไทยเป็นหุ้นส่วนด้านการค้าและการลงทุน โดยเฉพาะการดึงดูดนักลงทุนยุโรปให้มาลงทุนในอุตสาหกรรมโครงสร้างพื้นฐานและโครงการขนาดใหญ่ที่รัฐบาลให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในเขต EEC และในอุตสาหกรรม S-curve 11 สาขา ตามนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยแต่ละ สอท./สภ. มียุทธศาสตร์ที่จะผลักดันความร่วมมือในแต่ละ 11 สาขาที่ชัดเจน ที่จะทำให้เกิดการลงทุนที่เป็นรูปธรรม และจัดสรรงบประมาณสำหรับการประชาสัมพันธ์เรื่อง EEC ในลักษณะโครงการระดับภูมิภาคของยุโรปเป็นการเฉพาะ

2.2 กำหนดยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ EEC EECi และ EECd ที่สอดคล้องกับบริบทของภูมิภาคยุโรป โดยต้องเร่งสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับศักยภาพของ EEC ให้ชัดเจนโดยเน้นการให้ข้อมูลความคืบหน้าของโครงการที่เป็นรูปธรรม ควบคู่ไปกับสิทธิพิเศษการลงทุนแบบใหม่ รวมถึงการแสดงความพร้อมความสำเร็จของนักลงทุนยุโรปที่เริ่มขยายการลงทุนในเขต EEC เพื่อให้ประเทศยุโรปซึ่งมีความพร้อมด้านเงินลงทุน เกิดความมั่นใจที่จะมาลงทุนในไทยแทนการไปลงทุนในประเทศอื่นใกล้เคียงที่มีโครงการด้านเศรษฐกิจขนาดใหญ่เช่นเดียวไทย รวมถึงให้มั่นใจว่า การแข่งขันการประมูลโครงการขนาดใหญ่ในไทย จะเป็นไปอย่างโปร่งใสและเท่าเทียม และเพื่อให้ไทยสามารถ diversify การค้าและการลงทุนไปทางยุโรปมากขึ้น ในช่วงจังหวะเวลาที่ยุโรปก็พยายาม diversify การค้าและการลงทุนมาทางประเทศในกลุ่มอาเซียน แทนการพึ่งพาทลาดจีน ญี่ปุ่น และอินเดียเป็นหลักอย่างเดียว โดยควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าในการพิจารณาข้อเรียกร้องของนักลงทุนยุโรปในไทยเป็นระยะ

2.3 ผลักดันการรื้อฟื้นการเจรจา FTA ไทยกับสหภาพยุโรปเพื่อขยายความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนกับภูมิภาคยุโรป ในบริบทที่เศรษฐกิจของไทยกำลังฟื้นและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และรัฐบาลกำลังเร่งผลักดันและเดินหน้าการลงทุนขนาดใหญ่หลายโครงการในขณะเดียวกัน ติดตามและศึกษาพัฒนาการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศต่าง ๆ ใน

เอเชีย เช่น FTA EU-เวียดนาม และพัฒนาการการจัดทำความตกลงด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ กับประเทศในเอเชีย ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจของสหภาพยุโรปที่จะ engage กับภูมิภาคเอเชียมากขึ้น

13

2.4 ส่งเสริมการลงทุนของนักธุรกิจไทยในภูมิภาคยุโรปและช่วยสร้าง stature ของนักลงทุนไทยในยุโรป รวมถึงส่งเสริมการจัดตั้งสมาคมธุรกิจไทยกับประเทศยุโรป เพื่อให้เป็นกลไกขับเคลื่อนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับยุโรปอีกช่องทางหนึ่ง

3. มีมาตรฐานสากล

3.1 ร่วมมือกับสหภาพยุโรปในการชูบทบาทความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาประมง IUU ของไทย ซึ่งทำให้การประมงของไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากล และเป็นแบบอย่างที่ดีของภูมิภาคเพื่อยกระดับมาตรฐานการทำการประมงอย่างยั่งยืนในประเทศสมาชิกอาเซียน และร่วมมือกับสหภาพยุโรปในการพัฒนามาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมของไทยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการส่งออกไปตลาดสหภาพยุโรป

4. มีสถานะและเกียรติภูมิ

4.1 ใช้กลไกทวิภาคีกับสหภาพยุโรปในการส่งเสริมความเป็นประเทศประชาธิปไตยที่พร้อมจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบปัญหาในระดับโลกที่ยุโรปให้ความสำคัญ อาทิ สิ่งแวดล้อมทางทะเล การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การค้ามนุษย์ การค้าสัตว์ป่า

4.2 ส่งเสริมบทบาทการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค เป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของอาเซียน และอันดับ ๗ ในเอเชีย และเป็นประเทศที่สนับสนุนการค้าเสรีบนพื้นฐานของกฎระเบียบระหว่างประเทศ และสนับสนุนการรวมตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคและอนุภูมิภาคและการเชื่อมโยงอย่างไร้รอยต่อทั้งทางด้านกายภาพและกฎระเบียบ

4.3 ส่งเสริมบทบาทการเป็นประธานอาเซียนของไทยและความร่วมมือกับยุโรปผ่านกรอบ ASEAN-EU และความพร้อมที่จะเป็นสะพานเชื่อมให้กับยุโรปในการส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างสองภูมิภาค ภายใต้ ASEAN Master Plan on Connectivity และ EU Strategy on Connecting Europe and Asia ตลอดจนการผลักดันการเจรจา ASEAN-EU FTA ซึ่ง EU จะก็ได้ประโยชน์ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับอาเซียนและเอเชีย

4.4 ส่งเสริมบทบาทของไทยในการสร้างความร่วมมือกับยุโรปผ่านกรอบการประชุม ASEM ที่สำคัญได้แก่ การส่งเสริมความยั่งยืนทางทะเล โดยไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ASEM High-Level on Maritime Sustainability และความเชื่อมโยงทางดิจิทัล โดยไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ASEM Seminar on Enhancing Human Capital for Sustainable Digital Connectivity เมื่อปี ๒๕๖๒

4.5 ส่งเสริมความเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อชักชวนให้ประเทศในยุโรปเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบไตรภาคีกับไทย

5. มีพลัง

ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามผลักดันให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม โดยใช้ประโยชน์จากการประชุมปรึกษาหารือทางการเมือง (political consultation) การประชุมหารือทางยุทธศาสตร์ (strategic dialogue) หรือ การประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคี (Joint Commission -JC) พร้อมกับการสร้างความได้เปรียบในการต่อรองของไทยให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อ สอท. /สกก. ใช้ชี้แจงและส่งเสริมประเทศไทยต่อประเทศยุโรปในทิศทางเดียวกัน

ความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป และความสัมพันธ์ทวิภาคีรูปแบบใหม่ก่อนปี 2557

ก่อนช่วงปี 2557 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปเน้นไปที่ 3 ด้านหลัก (เกียรติพงษ์สาร 2554 : 93-160) ได้แก่ (1) การเมือง สหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญกับสถานการณ์การเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์การเมืองในเมียนมา การสร้างเวทีหารือในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงมนุษย์ การต่อต้านการก่อการร้าย และนัยทางการเมืองจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชียของไทยเมื่อปี 2540 โดยที่ผ่านมา สหภาพยุโรปได้ให้ความช่วยเหลือไทยทั้งทางด้านงบประมาณและทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากมีข้อห่วงกังวลว่า สถานการณ์การเมืองไทยจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคและสมรรถนะทางเศรษฐกิจ การค้าทวิภาคี และการลงทุนระหว่างกัน (2) เศรษฐกิจ ความล่าช้าของการเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปและอาเซียน ทำให้ฝ่ายสหภาพยุโรปตระหนักได้ว่า การเจรจาความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีกับไทยจะช่วยนำไปสู่การจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปกับอาเซียนในระดับภูมิภาค ซึ่งสหภาพยุโรปมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกีดกันทางการค้าและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่บริษัทของสหภาพยุโรปต้องประสบอยู่ในขณะนั้นจากการทำธุรกิจกับไทย ในส่วนของไทยก็มีนโยบายที่จะเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางธุรกิจกับเครือข่ายในระดับโลกที่กว้างขวางมากขึ้นเช่นกัน โดยผู้ส่งออกอาหารทะเลและอาหารกระป๋องได้สนับสนุนให้มีการเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างกันเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ส่งออกไทย และการเพิ่มการเข้าถึงตลาดของประเทศพัฒนาแล้ว (Pratruangkrai 2009) ทั้งสหภาพยุโรปและไทยเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการเปิดเสรีการค้าและบริการระหว่างกัน รวมไปถึงการใช้กฎระเบียบการค้าแบบเดียวกันระหว่างประเทศอีกด้วย (3) การพัฒนา ความร่วมมือด้านการพัฒนาระหว่างสหภาพยุโรปกับไทยได้เปลี่ยนสถานะจากผู้ให้กับผู้รับ เป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจผ่านโครงการความร่วมมือต่าง ๆ ในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา และความเป็นหุ้นส่วนระบอบผู้ให้ร่วม (co-donor scheme) และความร่วมมือไตรภาคีต่าง ๆ เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS)

แม้สหภาพยุโรปและไทยจะมีความร่วมมือระหว่างกันในหลายด้าน แต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายก็ยังไม่เข้มข้นมากเท่าที่ควรจะเป็น โดยผู้เขียนกล่าวว่า เป็นความสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นไปที่ปัญหา (problem-oriented) ในบริบทของการเจรจาการค้าสินค้าบางรายการ อาทิ ข้าว เนื้อหมู กุ้ง หินแกรนิต หินอ่อน เป็นต้น มากกว่าการมุ่งเน้นไปที่การสร้างนโยบาย (policy-oriented) ในระยะยาว ในขณะที่ไทยมองในเชิงยุทธศาสตร์ว่า ความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปเป็นโอกาสของไทยในการสร้างสมดุลระหว่างมหาอำนาจและการส่งเสริมความมั่นคงในภูมิภาค สหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญกับการสร้างผลประโยชน์

ทางธุรกิจ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และธรรมาภิบาลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น การหาวิธีแบบใหม่เป็นทางการเกี่ยวกับประเด็นชนกลุ่มน้อยและผู้พลัดถิ่นบริเวณชายแดนไทยเมียนมา ดังนั้น การดำเนินนโยบายทางการเมืองและเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างจึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายยังไม่แน่นแฟ้นเท่าที่ควร

15

การแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ กับจีน และมุมมองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การอ่านสถานการณ์โลกในปัจจุบันคงจะหนีไม่พ้นการเข้าใจความสัมพันธ์และการแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีนในบริบทโลกและเอเชีย โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ Michael J. Green จากมหาวิทยาลัย Georgetown และนักวิชาการจาก Center for Strategic and International Studies (CSIS) สหรัฐฯ ได้ตั้งคำถามที่มีความสำคัญสำหรับภูมิภาคเอเชียในปัจจุบัน (Green, 2020) ว่า “อะไรคือผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ที่เกิดจากสถานการณ์การติดเชื้อโควิดในระยะยาวสำหรับภูมิภาคเอเชีย” ท่ามกลางคำทำนายว่า จีนจะมีบทบาทในเชิงบวกที่เพิ่มมากขึ้น หากจีนใช้ soft power อย่างรุกกราน (soft-power offensive) กับรัฐภาคีต่าง ๆ ที่สนับสนุนข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative – BRI) เช่น สเปน อิตาลี เซอร์เบีย หรืออิหร่าน ในขณะที่ภาวะความเป็นผู้นำในอนาคตของสหรัฐฯ กำลังดำเนินไปในทิศทางลบ ซึ่งจะเป็นจริงหรือไม่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้นำและการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในปี 2563 รวมไปถึงความสำเร็จของงานวิจัยวัคซีนต้านโควิดอีกด้วย

Green ได้อธิบายถึง 3 สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นภายในอีก 5 ปีข้างหน้า ได้แก่ (1) การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ที่รุนแรงขึ้นระหว่างจีนและสหรัฐฯ โดยไม่มีการเปลี่ยนขั้วมหาอำนาจ Green กล่าวว่า ข้อกล่าวหาของจีนต่อสหรัฐฯ เกี่ยวกับที่มาของไวรัสโควิดที่ได้กำเนิดจากกองกำลังทหารของสหรัฐฯ นั้น ได้ลดความไว้วางใจของพันธมิตรของสหรัฐฯ ที่มีต่อสหรัฐฯ และบั่นทอนระบอบประชาธิปไตยทำให้สหรัฐฯ เชื่อว่า จีนกำลังพยายามสร้างความเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียอย่างแท้จริง แม้ว่าสหรัฐฯ จะมีความสงสัยเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของจีนในหลายเรื่องแต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า จีนได้พยายามสร้างบทบาทที่สร้างสรรค์ในเวทีโลก เช่น การจัดหาเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ให้แก่ชุมชนที่ประสบไวรัสโควิด กอปรกับการที่ญี่ปุ่นผู้เป็นพันธมิตรหลักของสหรัฐฯ เริ่มมีความเคลือบแคลงใจเกี่ยวกับการที่สหรัฐฯ ใช้มาตรการภาษีฝ่ายเดียวต่อจีน หรือการที่สหรัฐฯ ห้ามไม่ให้บริษัทจีนเข้าสู่ตลาด 5G ของสหรัฐฯ แต่ในขณะเดียวกันสหรัฐฯ ก็เป็นผู้ส่งออกส่วนประกอบต่าง ๆ ไปยังบริษัทจีน เป็นต้น โดยประเด็นที่กล่าวมานี้สะท้อนให้เห็นว่า 1. แม้พันธมิตรสหรัฐฯ จะตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของจีน แต่ไม่มีพันธมิตรของสหรัฐฯ แม้แต่ประเทศเดียวที่แสดงความพร้อมในการสนับสนุนสหรัฐฯ ที่จะประณามจีนว่า เป็นแหล่งกำเนิดของไวรัสโควิด 2. ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะตกอยู่ในจุดยืนที่ยากลำบากมากยิ่งขึ้น แม้ว่าพันธมิตรสหรัฐฯ เช่น ญี่ปุ่น หรือแคนาดา จะไม่ย้ายขั้วอำนาจไปฝักใฝ่จีน โดยแบบสำรวจของ CSIS เมื่อเดือนเมษายน 2563 แสดงให้เห็นว่า ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีข้อห่วงกังวลในด้านความมั่นคงเกี่ยวกับการแข่งขันในเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ และจีนมากเป็นอันดับ 1 โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินโดนีเซียและเวียดนาม ซึ่งเป็น 2 ประเทศที่พึ่งพาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงกับสหรัฐฯ ในการคานอำนาจจีนสำหรับสหรัฐฯ แล้ว ความไม่มั่นคงในภูมิภาคและเจตนารมณ์ของมหาอำนาจในภูมิภาคนี้จะเป็นโอกาสให้กับจีนในการลดทอนความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และพันธมิตรในภูมิภาค (2) การกลับมาเป็นผู้นำของสหรัฐฯ และการสร้างสถาบันพหุภาคี บทบาทหน้าที่ลดลงของสหรัฐฯ ในรัฐบาลปัจจุบัน

ในเวทีพหุภาคี ทั้งในกลุ่ม G20 หรือการถอนตัวจากความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (The Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership: CPTPP) ทำให้รัฐสภาสหรัฐฯ มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับพันธมิตรและระบบพหุ

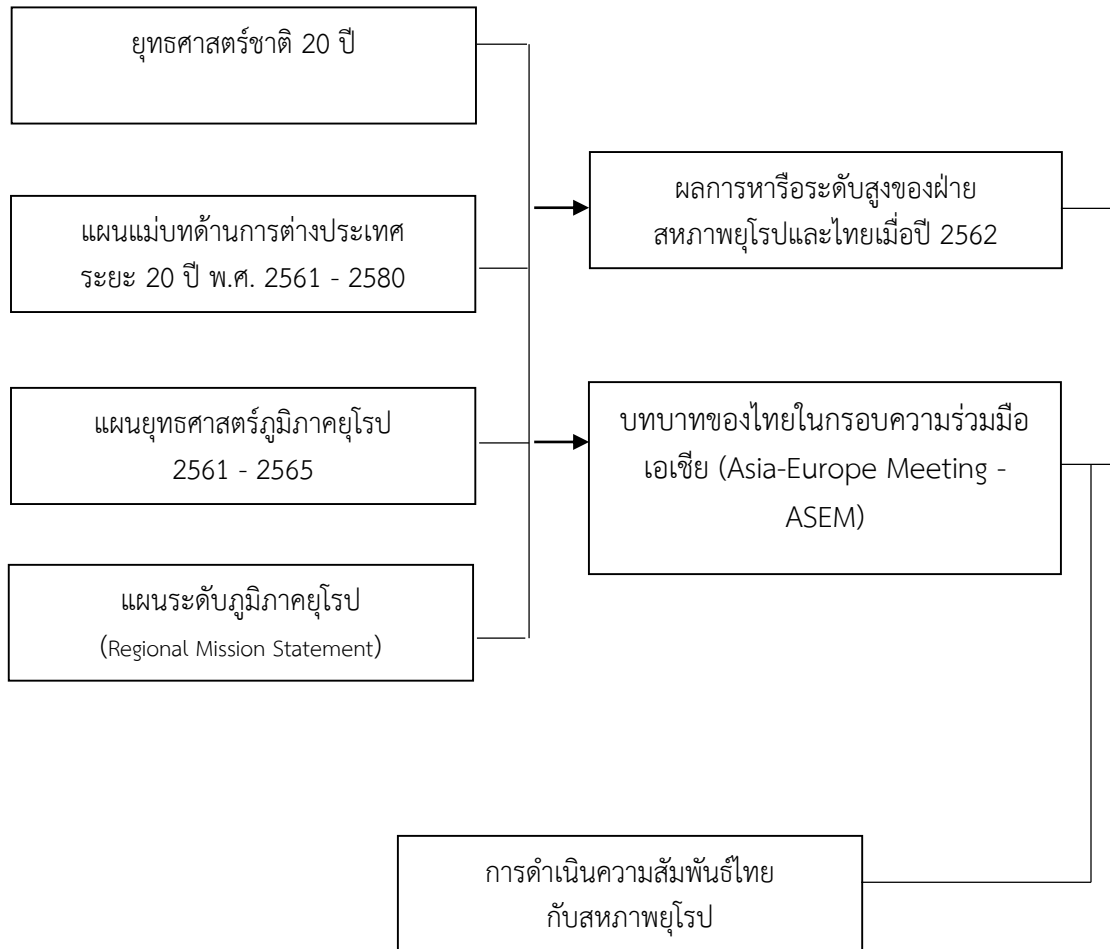
16

ภาคี รวมไปถึงการเพิ่มบทบาทในเวทีความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) (3) Pax Sinica หรือการรวมตัวกันของกลุ่มประเทศที่ต้องการล้มอิทธิพลของอำนาจศูนย์กลางเช่น จีนในภูมิภาคเอเชีย รัสเซียในภูมิภาคเอเชียกลางและเอเชียตะวันออก และอิหร่านในภูมิภาคตะวันออกกลาง เป็นต้น (Wright, 2017) ซึ่งสถานการณ์นี้อาจเป็นสถานการณ์ที่ไม่มีผู้ใดต้องการให้เกิดขึ้น แต่ก็ยากที่จะหลีกเลี่ยง โดยสหรัฐฯ อาจพยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์ดังกล่าวโดยดำเนินการตามสถานการณ์แบบที่ 1 และ 2 และสร้างความสัมพันธ์กับจีนไปพร้อม ๆ กับการยับยั้งเป้าหมายของจีนที่จะใช้อำนาจในการบีบบังคับ (coercive power) ผู้อื่นเพื่อก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจ

อีกหนึ่งบทความที่วิเคราะห์เกี่ยวกับการแข่งขันระหว่างสหรัฐฯ และจีน จากมุมมองของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นบทความที่เขียนโดยนายกรัฐมนตรีสึงคโปร์ในวารสาร Foreign Affairs (Lee Hsien Loong, 2020) โดยนายกรัฐมนตรีสึงคโปร์ได้กล่าวว่าในอดีตประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียมองสหรัฐฯ เป็นหุ้นส่วนหลักทางเศรษฐกิจ ซึ่งขณะนี้โอกาสทางเศรษฐกิจดังกล่าวได้ถูกแทนที่จากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของจีน ที่เป็นผู้สร้างโอกาสทางการค้าและการท่องเที่ยว รวมไปถึงการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่มีการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน สหรัฐฯ ได้กลายเป็นอำนาจเดิม (resident power) ในขณะที่จีน คือความเป็นจริงที่ได้คืบคลานเข้ามา (reality on the doorstep) โดยประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคก็ได้พยายามที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีน และคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับสหรัฐฯ อีกทั้งยังมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเองในอาเซียน และคู่แข่งจากอาเซียนต่าง ๆ

สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของผลประโยชน์ของมหาอำนาจประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงต่างปรารถนาที่จะหลีกเลี่ยงการตกอยู่ในภาวะที่ต้องเลือกข้างและประสงค์ที่จะเห็นสหรัฐฯ และจีนแสวงหาแนวทางที่จะรับมือกับภาวะการแข่งขันโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือที่สามารถมีระหว่างกันได้ เช่น ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ และการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ เป็นต้น อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองมหาอำนาจจะเป็นตัวช้อนาคตและสร้างระเบียบโลกต่อไปอีกด้วย นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีสึงคโปร์ได้ให้ความเห็นว่า แม้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิดจะได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และจีนดำเนินไปในทางลบมากกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโควิด ที่โลกจะเคลื่อนออกจากมาตรฐานระเบียบโลกแบบ Kissingerian ที่ทุกประเทศต่างทำงานร่วมกันภายใต้เงื่อนไขจำกัด และมีเป้าหมายที่จะบรรลุชุดกฎเกณฑ์ร่วมกันไปสู่แนวทางที่แต่ละประเทศต่างเลือกทางเดินของตนเองในการสร้างระเบียบ โดยไม่สนใจความเห็นของผู้อื่น (Blackwill และ Wright, 2020) สิงคโปร์ก็ยังมีหวังว่า สหรัฐฯ และจีนจะสามารถเอาชนะความแตกต่างที่มี และสามารถสร้างความไว้วางใจระหว่างกันเพื่อรักษาไว้ซึ่ง “ศตวรรษแห่งเอเชีย” และสร้างระเบียบโลกที่มีความมั่นคงและสันติสุขได้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

การดำเนินความสัมพันธ์ไทยกับยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปล้วนมีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานภายในของประเทศไทยในทุกมิติอย่างมีพลวัต อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป พ.ศ. 2561 - 2565 และแผนระดับภูมิภาคยุโรป นั้นเป็นที่มาและผลลัพธ์อย่างเป็นทางการหรือระดับสูงของฝ่ายสหภาพยุโรปและไทยเมื่อปี พ.ศ. 2562 และบทบาทของไทยในกรอบความร่วมมือเอเชีย - ยุโรป เป็นต้น

บทที่ 3

การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป

การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป

ในปี 2562 ไทยและสหภาพยุโรปได้มีการหารือระดับสูงระหว่างกันหลายครั้ง อาทิ การหารือระหว่างอดีตผู้แทนระดับสูงของสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศและนโยบายความมั่นคงและรองประธานคณะกรรมการยุโรป (HR/VP) กับนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 ส.ค. 2562 และกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 1 ส.ค. 2562 การหารือระหว่างเอกอัครราชทูตสหภาพยุโรปประจำประเทศไทยกับรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) เมื่อวันที่ 7 มิ.ย. 2562 และการหารือระหว่างอธิบดีกรมยุโรปกับนาย David Daly หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กรมเอเชียแปซิฟิก กระทรวงการต่างประเทศของสหภาพยุโรป เมื่อวันที่ 31 ก.ค. 2562 ซึ่งในภาพรวมประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายให้ความสำคัญและประสงค์ที่จะผลักดัน ได้แก่ การลงนามในร่างความตกลงว่าด้วยความ เป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือรอบด้าน (Partnership and Cooperation Agreement: PCA) การสนับสนุนให้มีการ รื้อฟื้นการเจรจาความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement -FTA)ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปเพื่อให้เกิดการ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่างกันในอนาคตซึ่งความตกลงดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำหรับการเจรจา ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-สหภาพยุโรปในอนาคตต่อไป อีกทั้งยังจะช่วยสนับสนุนการยกระดับมาตรฐานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม และสิทธิแรงงานของภูมิภาคให้เป็นสากลมากขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ ทั้งสอง ฝ่ายยังมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยว และวัฒนธรรม โดยสหภาพยุโรปได้ย้ำถึงความสำคัญของไทยในฐานะหุ้นส่วนที่สำคัญ ของสหภาพยุโรปอีกด้วย

นอกจากนี้ ยังมีการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-สหภาพยุโรป (Thai-EU Senior Officials' Meeting –Thai-EU SOM) เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2562 ที่กรุงบรัสเซลส์ โดยมีอธิบดีกรมยุโรปเป็นหัวหน้าคณะฝ่าย ไทยในการหารือกับฝ่าย EU ซึ่งเป็นระดับ Managing Director (เทียบเท่าอธิบดี) การประชุมดังกล่าวเป็นกลไกที่ สำคัญในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป นับจนถึงปัจจุบัน ได้มีการประชุม SOM ไปแล้ว 12 ครั้ง โดยไทยและ EU ได้สลับกันเป็นเจ้าภาพ ในปี 2563 นี้ไทยจะเป็นเจ้าภาพการประชุมครั้งที่ 15

การพบกันของผู้แทนระดับสูงในหลายโอกาสเมื่อปี 2562 เป็นการแสดงความพร้อมของทั้งสองฝ่ายที่ จะสานต่อความร่วมมือในมิติต่าง ๆ โดยจะเห็นได้ว่า ประเด็นต่าง ๆ ที่ทั้งสองฝ่ายผลักดันที่มีความสอดคล้องและ แตกต่างกันดังตารางการเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3-1 การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป

	ไทย	สหภาพยุโรป
ภูมิรัฐศาสตร์	ไทยต้องการเห็นบทบาทของสหภาพยุโรปในภูมิภาคที่สมดุล และอยากให้สหภาพยุโรปเห็นความสำคัญของไทยในฐานะหุ้นส่วนด้านการพัฒนาของสหภาพยุโรปในภูมิภาคอย่างเท่าเทียม	1. สืบเนื่องจากพลวัตในภูมิภาคเอเชีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เปลี่ยนแปลงไปในมิติการเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สหภาพยุโรปตระหนักถึงความสำคัญของไทยมากขึ้น และเห็นไทยเป็นประเทศที่สำคัญในอาเซียนที่มีบทบาทสำคัญและเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค เป็นประเทศสายกลางที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกประเทศ และสามารถเป็นหุ้นส่วนของสหภาพยุโรปได้โดยไม่ได้เห็นว่า ไทยเป็นประเทศผู้ได้รับความช่วยเหลือดังเช่นในอดีต
การเมือง	1. สร้างความตระหนักแก่สหภาพยุโรปถึงความจริงจังของไทยในการก้าวสู่ประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน หลักธรรมาภิบาล และความโปร่งใส 2. สนับสนุนให้มีการลงนามความตกลง PCA ซึ่งได้ลงนามย่อไปแล้ว เพื่อเป็นกรอบการดำเนินความร่วมมือพื้นฐานร่วมกัน	1. สหภาพยุโรปได้ติดตามสถานการณ์การเมืองของไทยอย่างใกล้ชิด โดยสหภาพยุโรปได้ปรับข้อมติให้ประเทศสมาชิกสามารถติดต่อทางการเมืองกับไทยได้ในทุกระดับเมื่อวันที่ 11 ธ.ค. 2560 ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายกลับมามีพลวัตมากขึ้น นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 14 ต.ค. 2562 ที่ประชุมคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศยังได้มีข้อมติเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมถึงประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และพหุนิยมประชาธิปไตย รวมถึงการเตรียมที่จะลงนามความตกลง PCA) กับไทย และย้ำถึงความสำคัญที่จะฟื้นฟูการเจรจา FTA ระหว่างทั้งสองฝ่ายด้วย 2. ปัจจุบัน สหภาพยุโรปยังคงติดตามการดำเนินการด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของไทยในภาพรวม พร้อมทั้งได้หยิบยกประเด็นที่มีความอ่อนไหวขึ้นหารือกับฝ่ายไทยในหลายโอกาส อาทิ การเรียกร้องให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต การดำเนินคดีและการปกป้องนักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งติดตามสังเกตการณ์การดำเนินคดีของนักการเมือง

ตารางที่ 3-1 การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป (ต่อ)

	ไทย	สหภาพยุโรป
		นักกิจกรรมทางการเมืองและนักต่อสู้ด้านสิทธิมนุษยชนของไทยอย่างใกล้ชิด
เศรษฐกิจการค้าการลงทุน	<p>1. สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าสำคัญลำดับที่ 5 ของไทย</p> <p>2. ไทยเป็นผู้ได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด โดยในปี 2562 ไทยได้เปรียบดุลการค้าเป็นมูลค่ารวม 6,516 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (6,033 ล้านยูโร)</p> <p>3. ในปี 2561 สหภาพยุโรปยังมีมูลค่าลงทุนทางตรงในไทย (FDI Inflow) มากถึง 6,441 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สูงสุดเป็นอันดับที่ 4 รองจากญี่ปุ่น จีน และอาเซียน (FTA ไทย-ยุโรปสำคัญอย่างไร และเดินทางไปถึงไหนแล้ว?, ออนไลน์, 2562)</p> <p>4. ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้รับอนุมัติโครงการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของไทย เป็นมูลค่ารวมประมาณ 895 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นับเป็นมูลค่าการลงทุนในไทยมากเป็นอันดับ 5 (สถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ รายเดือนสะสมปี 2562, ออนไลน์, 2562)</p> <p>5. ไทยต้องการให้สหภาพยุโรปเห็นไทยเป็นหุ้นส่วนที่มีความน่าเชื่อถือ (reliable partner) โดยสามารถแสดงให้เห็นถึงความพยายามของไทยในการสร้างมาตรฐานในด้านต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ด้านแรงงาน</p>	<p>1. ไทยเป็นคู่ค้าสำคัญลำดับที่ 26 ของสหภาพยุโรป (จากลำดับที่ 25 ในปี 2561) โดยเป็นประเทศนำเข้าที่สำคัญลำดับที่ 19 และส่งออกสำคัญลำดับที่ 27</p> <p>2. สหภาพยุโรปขาดดุลการค้ากับไทยมาโดยตลอด โดยในปี 2562 ขาดดุลการค้ากับไทยสูงเป็นอันดับที่ 11 จากประเทศคู่ค้าทั้งหมดของสหภาพยุโรป 212 ประเทศ (สามอันดับประเทศที่สหภาพยุโรปขาดดุลสูงสุดคือ จีน รัสเซีย และเวียดนาม) (Client and Supplier Countries of the EU27 in Merchandise Trade, Online, 2019)</p> <p>3. ต้องการจัดทำ FTA ที่มีมาตรฐานสูง (ambitious)</p> <p>4. ต้องการจัดทำ FTA ที่มีมาตรฐานสูง (ambitious) กับไทย</p> <p>5. การจัดทำ FTA รายประเทศกับประเทศในอาเซียน รวมถึงไทยจะนำไปสู่การจัดทำ FTA ระดับภูมิภาคระหว่างสหภาพยุโรปและอาเซียน</p> <p>6. ต้องการให้ FTA เป็นเครื่องมือผลักดันให้ไทยปฏิรูปกฎระเบียบภายในประเทศตามค่านิยมหลักของสหภาพยุโรป อาทิ ระบบการค้าเสรีที่เป็นธรรม สิทธิมนุษยชน การรักษาสິงแวดล้อมและความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งประเด็นเหล่านี้อาจได้รับการผลักดันให้เป็นมาตรฐานใหม่ในการเจรจาความตกลงการค้ากับสหภาพยุโรป</p>

ตารางที่ 3-1 การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป (ต่อ)

	ไทย	สหภาพยุโรป
	<p>(เวทีการหารือ Labour Dialogue) ด้านการบินพลเรือน ด้านผลิตภัณฑ์ไม้ ด้านทรัพย์สินทางปัญญา และ</p> <p>ด้านภาษี</p> <p>6. ไทยให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำความตกลง FTA ของสหภาพยุโรปกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเวียดนาม โดยไทยอาจเสียส่วนแบ่งตลาดสหภาพยุโรปได้</p> <p>7. ไทยต้องการแสวงหาความร่วมมือกับสหภาพยุโรปเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สิ่งแวดล้อมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 8. การจัดทำ FTA กับสหภาพยุโรปจะส่งผลให้หลายภาคส่วนได้รับผลกระทบ อย่างไรก็ตาม จะเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดยุโรป ซึ่งเป็นตลาดที่มีความสำคัญอย่างมากกับไทย</p>	<p>โทรคมนาคม การเงิน และการคมนาคมขนส่ง ซึ่งอาจนำไปสู่การผูกขาดทางการค้าในตลาดที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในอนาคต (ไทย-อียู FTA: ความหวังที่สดใสท่ามกลางความผันผวนของเศรษฐกิจโลก, ออนไลน์, 2562)</p>
ความร่วมมืออื่น ๆ	<p>ไทยอยากที่จะมีความเป็นหุ้นส่วนกับสหภาพยุโรปในด้าน (1) การพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น ด้านความยั่งยืนทางทะเล การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน</p> <p>(2) ความร่วมมือทางไซเบอร์</p> <p>(3) ความเชื่อมโยง (4) ความร่วมมือทางวิชาการในการแก้ปัญหาฝุ่น PM 2.5 เป็นต้น</p>	<p>1. สหภาพยุโรปได้พยายามที่จะแสดงบทบาทในฐานะผู้เล่นระดับโลก (global player) และต้องการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับภูมิภาคเอเชียมากขึ้น ทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคโดยเห็นได้ชัดว่า สหภาพยุโรปได้แสดงท่าทีและความต้องการที่จะร่วมมือกับไทยในประเด็นภูมิภาคที่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญ เช่น สถานการณ์ในเมียนมา ความร่วมมือด้านการทหารและความมั่นคง</p>

ตารางที่ 3-1 การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป (ต่อ)

	ไทย	สหภาพยุโรป
		<p>ในภูมิภาค ทั้งในกรอบทวิภาคี อาเซียน-สหภาพยุโรปและกรอบ ASEAN Regional Forum (ARF)</p> <p>2. เมื่อปี 2562 สหภาพยุโรปได้ประกาศสนับสนุนงบประมาณให้กับภูมิภาคเอเชียและอาเซียนรวม 258.4 ล้านยูโร สำหรับดำเนินโครงการต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือ</p> <p>ในการส่งเสริมการค้าหรือในด้านต่าง ๆ ของสหภาพยุโรปกับอาเซียน</p> <p>3. สำหรับไทย ได้สนับสนุนงบประมาณใน 3 ด้าน ได้แก่ ความมั่งคั่ง (prosperity) ผู้คนและสันติภาพ (people and peace) และสิ่งแวดล้อม (planet) รวม 37.2 ล้านยูโร โดยให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ อาทิ แรงงานในภาคประมง การส่งเสริมการค้าอย่างยั่งยืน การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การช่วยเหลือผู้หนีภัยการสู้รบ การส่งเสริมบทบาทของภาคประชาสังคมเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม</p>

ที่มา : กระทรวงการต่างประเทศ, พ.ศ. 2546

ในขณะที่ไทยเห็นสหภาพยุโรปเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจ และการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกันรวมไปถึงการสร้างความสัมพันธ์อย่างสมดุลกับมหาอำนาจต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ยังมีหลายประเด็นที่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญ ซึ่งไม่ได้เป็นผลประโยชน์ของไทยโดยตรง อาทิ การแสดงความห่วงกังวลต่อสถานการณ์การเมืองไทย ประเด็นสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ และการขยายอิทธิพลทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค นอกจากนี้หากคํานึงว่า ในปี 2562 สหภาพยุโรปขาดดุลการค้ากับไทยสูงเป็นอันดับที่ 11 จากประเทศคู่ค้าทั้งหมดของสหภาพยุโรป 212 ประเทศ สหภาพยุโรปจึงอาจมีท่าทีที่ระมัดระวังเป็นพิเศษในการเจรจาความตกลงต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การทำความตกลง FTA กับไทย โดยกำหนดให้ FTA ดังกล่าวเป็นความตกลงมีมาตรฐานสูง (ambitious) หรือนำประเด็นด้านการเมืองของไทยมาเป็นข้อต่อรอง

การเป็นเจ้าภาพจัดงานสัมมนาระหว่างประเทศของไทยภายใต้กรอบความร่วมมือเอเชีย-ยุโรป (ASEM)

การประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting – ASEM) เป็นเวทีการหารือและเวทีความร่วมมือพหุภาคีระหว่างเอเชียและยุโรป ประกอบด้วยประเทศสมาชิกฝ่ายยุโรป 30 ประเทศ (แบ่งเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป 28 ประเทศ นอร์เวย์ และสวิตเซอร์แลนด์) ประเทศสมาชิกฝ่ายเอเชีย 21 ประเทศ และองค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาค ได้แก่ สหภาพยุโรป และสำนักเลขาธิการอาเซียน โดยที่ในรอบ ASEM มีประเทศสมาชิกกว่าครึ่งหนึ่งซึ่งเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ไทยสามารถใช้เวทีนี้ในการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความมุ่งมั่นของไทยของไทยในด้านต่าง ๆ ที่ไทยและสหภาพยุโรปให้ความสำคัญ เช่น การแก้ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย การส่งเสริมความยั่งยืนทางทะเล และการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของไทยในด้านความเชื่อมโยงด้านดิจิทัล

เมื่อปี 2562 ไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการสัมมนาถึง 2 ครั้ง คือ (1) ASEM High-level Meeting on Marine Sustainability ถึงสองครั้ง เมื่อวันที่ 7-8 มี.ค. 2562 และ (2) ASEM Seminar on Enhancing Human Capital for Sustainable Digital Connectivity เมื่อวันที่ 25 ต.ค. 2562

แผนภาพที่ 3-1 งานสัมมนา ASEM High-level Meeting on Marine Sustainability

ที่มา : กระทรวงการต่างประเทศ, พ.ศ. 2562

สหภาพยุโรป (EU) ประกาศให้ใบเหลืองแก่ไทยเมื่อวันที่ 21 เม.ย. 2558 เพื่อเตือนให้ไทยแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated – IUU) มิฉะนั้นอาจจัดให้เป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือ (non-cooperating third country) ซึ่งจะนำไปสู่การห้ามนำเข้าสินค้าประมงสู่ตลาดสหภาพยุโรป ทำให้รัฐบาลได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU และปัญหาแรงงานในภาคประมงเป็นวาระแห่งชาติ มีการสร้างกลไกในการบูรณาการการทำงาน

ของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกมิติ จนเมื่อวันที่ 8 ม.ค. 2562 สหภาพยุโรปได้ประกาศปลดใบเหลืองให้แก่ไทยเพื่อแสดงการยอมรับความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU ที่มีผลเป็นรูปธรรม และเป็นมาตรฐานสากลของไทย นอกเหนือจากการต่อต้านการทำประมง IUU แล้วไทยก็ให้ความสำคัญกับการสร้างความยั่งยืนของทรัพยากรทางทะเลในระดับภูมิภาคเช่นกัน และเห็นว่าเป็นประเด็นที่แยกออกจากกันไม่ได้ ไทยจึงได้ใช้เวทีของ ASEM ในการหารืออย่างสร้างสรรค์กับประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practices) ระหว่างประเทศสมาชิก ASEM ด้านความยั่งยืนทางทะเล ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการเน้นย้ำบทบาทนำของไทยในการสร้างหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ รวมถึงการทำประมงอย่างยั่งยืน และสร้างความยั่งยืนด้านทรัพยากรทางทะเลในระดับโลกอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นสหภาพยุโรปถึงศักยภาพของไทยในการเป็นตลาดส่งออกสินค้าประมงหลักที่มีคุณภาพของสหภาพยุโรป

การเป็นเจ้าภาพจัดงานสัมมนา ASEM Seminar on Enhancing Human Capital for Sustainable Digital Connectivity

ไทยมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดการสัมมนา ASEM Seminar on Enhancing Human Capital for Sustainable Digital Connectivity เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมของไทยอย่างแข็งขันของไทยในการส่งเสริมความร่วมมือและแนวปฏิบัติที่ดีในการรองรับความเชื่อมโยงด้านดิจิทัลอย่างยั่งยืน และเพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติและเผยแพร่ในประเทศของตน ไทยต้องการที่จะรณรงค์ให้ประเทศสมาชิกเข้าใจถึงความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ ที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือในระดับพหุภาคี และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกกระดับ เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ สามารถรับมือกับผลกระทบดังกล่าว

แผนภาพที่ 3-2 งานสัมมนา ASEM High-level Meeting on Marine Sustainability

ที่มา : กระทรวงการต่างประเทศ, พ.ศ. 2562

ในส่วนของการส่งเสริมความร่วมมือทางดิจิทัลนั้น ไทยให้ความสำคัญกับเรื่อง “inclusiveness” และ “human-centered” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปิดโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมในสังคมให้มากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดหลักที่ไทยให้ความสำคัญในการบรรลุเป้าหมาย SDGs ร่วมกัน นอกจากนี้ ไทยยังเสนอให้ภูมิภาคเอเชียกับยุโรปร่วมมือกันในการเสริมสร้างทักษะดิจิทัลให้กับประชาชน การส่งเสริมตลาดดิจิทัลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ การส่งเสริมการสร้างควมไว้วางใจและความมั่นคงทางไซเบอร์ร่วมกันซึ่งรวมไปถึงการรับมือกับ fake news ด้วย

สรุป

สหภาพยุโรปมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์กับไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้น การดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปจึงมีความสอดคล้องกับ (1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) (2) แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (3) แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565 และ (4) แผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement) ซึ่งจะกล่าว ในรายละเอียดในบทต่อไป

แม้ว่าสหภาพยุโรปจะมีนโยบายการต่างประเทศที่สอดคล้องกับไทยในหลายด้าน เช่น การค้า การท่องเที่ยว และในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ (การที่สหภาพยุโรปต้องการสร้างอิทธิพลในภูมิภาคในขณะที่ไทยต้องการสร้างพันธมิตรที่หลากหลายในเวทีโลก) แต่ทั้งสองฝ่ายก็ยังมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกันในหลายด้านเช่นกัน เช่น การที่สหภาพยุโรปใช้ประเด็นทางการเมือง และสิทธิมนุษยชนของไทยเป็นตัวชี้วัดความพึงพอใจในการขยายหรือดำเนินความสัมพันธ์กับไทย ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ไทยจึงควรใช้เวทีที่ดำเนินอยู่แล้วในกรอบ ASEM และกลไกทวิภาคีกับประเทศยุโรปต่าง ๆ ผลักดันประเด็นที่เป็นผลประโยชน์ต่อไทย เพื่อสร้างกำลังในการต่อรองกับสหภาพยุโรป และส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ เช่น การส่งเสริมความยั่งยืนทางทะเลความเชื่อมโยงด้านดิจิทัล และการแก้ปัญหาฝุ่น PM 2.5 เป็นต้น

ด้วยสถานการณ์โควิด-19 ที่ได้เกิดขึ้น ไทยจำเป็นต้องปรับจุดเน้นของยุทธศาสตร์ชาติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรป และพิจารณาภูมิรัฐศาสตร์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงคาดการณ์การปรับตัวของสหภาพยุโรปในยุคโควิด-19 เพื่อนำมาประมวลและจัดทำแนวนโยบายในเชิงรุกให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และผลประโยชน์ของชาติมากที่สุด

บทที่ 4

การดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ

การหารือในระดับสูงต่าง ๆ ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปและการประชุมระดับ
เจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-สหภาพยุโรป (Thai-EU Senior Officials' Meeting –Thai-
EU SOM)

เมื่อปี 2557 การส่งเสริมความเชื่อมั่นต่อประเทศไทยในสายตาของประเทศในภูมิภาคยุโรป
ประสบกับปัญหาและอุปสรรค เช่น การออกข้อมติของสหภาพยุโรปให้ระงับการเยือนอย่างเป็นทางการใน
ระดับการเมือง การที่องค์การระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส (Organization
International de la Francophonie - OIF) ระงับสถานะผู้สังเกตการณ์ของไทยเมื่อปี 2557 และการให้
ใบเหลือง IUU แก่ไทยเมื่อปี 2558 อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวได้คลี่คลายลงหลังจากที่สหภาพยุโรปได้
ปรับข้อมติให้มีการติดต่อทางการเมืองกับไทยในทุกระดับอีกครั้งเมื่อวันที่ 11 ธ.ค. 2560 ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์
ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปและประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปสามารถเดินหน้าอย่างมีพลวัตมากขึ้น รวมทั้งการ
ที่สหภาพยุโรปประกาศปลดใบเหลืองให้กับไทยเมื่อวันที่ 8 ม.ค. 2562 ซึ่งได้ช่วยยกระดับความเชื่อมั่นและ
ส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยในฐานะประเทศที่มีบทบาทนำด้านการต่อต้านประมง IUU และการส่งเสริมการทำ
ประมงอย่างยั่งยืนของภูมิภาค รวมถึงการที่ OIF ได้มีมติให้คืนสถานะผู้สังเกตการณ์ของไทย เมื่อวันที่ 2 ก.ค.
2562 อีกด้วย ล่าสุด เมื่อวันที่ 14 ต.ค. 2562 ที่ประชุมคณะมนตรีต่างประเทศของสหภาพยุโรป (Foreign
Affairs Council – FAC) ได้รับทราบรายงานจากผู้แทนระดับสูงเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองของไทย
ภายหลังการจัดการเลือกตั้งเมื่อเดือน มี.ค. 2562 จากกรณีพัฒนาการดังกล่าว และเพื่อเป็นการต่อยอดข้อมติ
ของ Foreign Affairs' Council (FAC) เมื่อวันที่ 11 ธ.ค. 2560 ให้มีการติดต่อทางการเมืองกับไทยได้ในทุก
ระดับ โดยที่ประชุม FAC ได้พิจารณาเห็นควรให้สหภาพยุโรปเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับไทย ครอบคลุมถึง
ประเด็นสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และพหุนิยมแบบประชาธิปไตย โดยเตรียมที่จะลงนามในกรอบ
ความตกลงว่าด้วยความเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือรอบด้าน (Partnership and Cooperation Agreement
- PCA) กับไทยโดยเร็วที่สุด นอกจากนี้ ยังย้ำถึงความสำคัญที่จะรื้อฟื้นการเจรจาความตกลงการค้าเสรี (FTA)
ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปด้วย

แผนภาพที่ 4-1 การหารือในระดับสูงต่าง ๆ ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปและการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-สหภาพยุโรป

ที่มา : ข่าวทำเนียบรัฐบาล, พ.ศ. 2562

การหารือในระดับสูงต่าง ๆ ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปและการประชุม SOM เป็นเวทีให้ทั้งสองฝ่ายได้มีการหารืออย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปกลับมาเป็นปกติอีกครั้ง โดยการหารือต่าง ๆ มุ่งเน้นให้มีการยกระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น รวมไปถึงการรักษาและผลักดันผลประโยชน์ของไทยในสหภาพยุโรป และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย การหารือในระดับสูงของทั้งสองฝ่ายเป็นการเน้นย้ำความเป็นหุ้นส่วนที่ใกล้ชิดระหว่างไทย-สหภาพยุโรป และคงความสำคัญของไทยในฐานะหุ้นส่วนหลักของสหภาพยุโรปในภูมิภาค โดยที่ผ่านมามีการหารือต่าง ๆ ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างฉันทมิตรและเปิดกว้างในหลายประเด็น ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจของไทยและสหภาพยุโรป ประเด็นสิทธิมนุษยชน การต่อต้านประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU) แรงงานและการค้ามนุษย์ มาตรฐานการบินพลเรือน การพัฒนาอย่างยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความมั่นคง ตลอดจนความร่วมมือในกรอบอาเซียนโดยการหารือในโอกาสต่าง ๆ ของผู้แทนในระดับสูงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของไทย ดังนี้

แผนภาพที่ 4-2 14th Thai-EU Senior Officials' Meeting (SOM)

ที่มา : สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์, พ.ศ. 2562

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ข้อ 1 ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปสอดคล้องกับเป้าหมายของไทยในการลดภัยคุกคามจากภายนอกและสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาคมโลกที่มีต่อไทย โดยมีความร่วมมือทวิภาคีระหว่างไทยและสหภาพยุโรปผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ

โครงการช่วยเหลือผู้หนีภัยการสู้รบ (Aid to Uprooted People) ซึ่งสหภาพยุโรปสนับสนุนงบประมาณ 16 ล้านยูโร ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ Save the Children, ADRA Germany, Malteser International, Caritas Spain และ International Organization for Migration (IOM) ตั้งแต่ค.ศ. 2016-2021 เพื่อดำเนินโครงการ 4 โครงการในการสนับสนุนผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา และชุมชนประเทศต้นทางบริเวณชายแดนไทย-เมียนมา ในด้านการศึกษา สุขภาพ น้ำ สุขาภิบาล และอนามัย วิถีชีวิตและการป้องกัน และอีก 1 โครงการสำหรับการสนับสนุนสภาพความเป็นอยู่และการเข้าถึงการบริการของชาวมุสลิมในเมียนมาซึ่งรวมไปถึงชาวโรฮีนจาและชุมชนประเทศต้นทางในไทย

ข้อริเริ่มของยุโรปเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน (European Initiative for Democracy and Human Rights) ซึ่งสหภาพยุโรปสนับสนุนงบประมาณ 2.1 ล้านยูโร ให้กับองค์กร Gruppo di Volontariato Civile และ OHCHR ตั้งแต่ ค.ศ. 2015-2021 เพื่อดำเนินโครงการเพื่อสนับสนุนบทบาทของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน แรงงานข้ามชาติ และการต่อต้านการค้ามนุษย์ในไทย โครงการองค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society Organisations Programme) ซึ่งสหภาพยุโรปสนับสนุนงบประมาณ 10.4 ล้านยูโร ให้กับ NGOs ไทยและต่างชาติ ตั้งแต่ค.ศ. 2018-2023 ดำเนินโครงการ 19 โครงการ เพื่อสนับสนุนการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การบริหารจัดการของเสีย การดูแลป่าไม้ ผืนดิน

และมหาสมุทรการพัฒนาบทบาทสตรี การป้องกันความรุนแรงในสตรีและเด็ก วิถีชีวิตที่ยั่งยืนสำหรับชาวประมงพื้นบ้าน สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มชนพื้นเมือง และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงความขัดแย้ง

โครงการเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงและสงบเรียบร้อยของไทย และการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ และยังสอดคล้องกับแนวทางการสร้างร่วมมือระหว่างประเทศของไทยในทุกกระดับ และรักษาคุณภาพกับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่อีกด้วย

2. แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (5 มิ)

มีความมั่นคง จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 กล่าวถึงความต้องการของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อยากจะหลีกเลี่ยงการตกอยู่ในภาวะที่ต้องเลือกข้างระหว่างสหรัฐฯ และจีน และประสงค์ที่จะเห็นสหรัฐฯ และจีนแสวงหาแนวทางที่จะรับมือกับภาวะการแข่งขันโดยไม่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐฯ กับจีนในปัจจุบันได้มีความรุนแรงยิ่งขึ้นในหลายด้าน ดังนั้น การดำเนินความสัมพันธ์ของไทยกับผู้เล่นอื่น ๆ ในเวทีโลก เช่น สหภาพยุโรป จะช่วยให้ไทยสามารถร่วมมือกับต่างประเทศได้อย่างมีสมดุล และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและส่งเสริมเสถียรภาพของภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในการส่งเสริมความมั่นคงในทุกมิติเพื่อรับมือกับภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่

มีพลัง การประชุมระดับสูงต่าง ๆ เป็นโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยดำเนินงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างมีเอกภาพและส่งเสริมให้ไทยเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศในทุกมิติโดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานในทุกมิติและทุกระดับมีการขยายเครือข่ายมิตรประเทศและ Friends of Thailand ในต่างประเทศเพื่อสนับสนุนการผลักดันวาระของไทยและการใช้ประโยชน์จากกลไกการประชุมเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างบูรณาการ

3. แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565 ความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปกับไทยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการต่างประเทศไทย โดยไทยมุ่งหวังให้สหภาพยุโรปและไทยมีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่อยู่บนพื้นฐานของความเคารพ ความเข้าใจและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยไทยเห็นว่า สหภาพยุโรปจะเป็นหุ้นส่วนสำคัญที่จะสามารถช่วยถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถของไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้สหภาพยุโรปยอมรับไทยในฐานะผู้เล่นหลักในภูมิภาคและการเป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์และการเป็นหุ้นส่วนด้านการลงทุน การสร้างร่วมมือแบบไตรภาคีเพื่อการพัฒนาประเทศที่สามเป็นต้น โดยไทยได้ใช้กลยุทธ์การเมืองภายใต้แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565 เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของไทยในการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับทุกประเทศในทุกมิติ ดังนั้น การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างไทยและสหภาพยุโรปในทุกระดับ การใช้ประโยชน์จากกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ในการผลักดันประเด็นที่เป็นประโยชน์ของไทย รวมไปถึงการขยายความร่วมมือทวิภาคีและการสร้างเครือข่ายหน่วยงานความมั่นคงของไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อร่วมกันจัดการปัญหาข้ามชาติต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นการส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปกับไทยมีพลวัตและช่วยเสริมสร้างให้ไทยมีสามารถมีความสัมพันธ์กับทุกประเทศได้อย่างมีคุณภาพ ไม่พึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งมากเกินไป และเปิดช่องทางให้ไทยมีการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระ

4. แผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement) ไทยได้ดำเนินการในเชิงรุกกับยุโรปตามแผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี (5 มิ) ได้ ดังนี้

มีความมั่นคง กระทรวงการต่างประเทศได้ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปเพื่อให้เกิดดุลยภาพของความสัมพันธ์กับประเทศยุโรปมากขึ้น ยกกระดับความสัมพันธ์กับยุโรปให้เป็น strategic partner และ/หรือ development partner ทั้งในกรอบทวิภาคีและกรอบอนุภูมิภาค ส่งเสริมการต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติการรับมือกับปัญหาผู้หนีภัย และปัญหาความมั่นคงทางทะเล แสดงความพร้อมที่จะร่วมมือกับยุโรปในการสนับสนุนหลักการพหุภาคีนิยม และการปฏิบัติตามกฎระเบียบระหว่างประเทศ ซึ่งไทยกับสหภาพยุโรปสามารถเป็นหุ้นส่วนในการรักษาดุลยภาพเสถียรภาพ และความมั่นคงในภูมิภาคได้

มีพลัง สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันติดตามผลักดันให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมโดยใช้ประโยชน์จากการประชุมระดับสูงต่าง ๆ ร่วมกับการสร้างความได้เปรียบในการต่อรองของไทยให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อ สอท. /สกก. ใช้ชี้แจงและส่งเสริมประเทศไทยต่อประเทศยุโรปในทิศทางเดียวกัน

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเข้าร่วมการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป (Thai – EU FTA) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของไทย ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ข้อ 2 การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน มีวัตถุประสงค์ให้ไทยพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว จึงจำเป็นต้องมีการยกระดับผลผลิตภาพการผลิตและการใช้นวัตกรรมในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืนการเพิ่มขีดความสามารถทางการค้าและการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งการพัฒนาฐานเศรษฐกิจแห่งอนาคต โดยสหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 5 ของไทย เมื่อปี 2562 ไทยได้เปรียบดุลการค้าสหภาพยุโรปเป็นมูลค่ารวมถึง 6,516 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สหภาพยุโรปยังมีมูลค่าลงทุนทางตรงในไทย (FDI Inflow) มากถึง 6,441 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สูงสุดเป็นอันดับที่ 4 รองจากญี่ปุ่น จีนและอาเซียน ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้เศรษฐกิจไทยขยายตัว สามารถลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การบริการและความเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งในด้าน การคมนาคมขนส่ง การค้า การลงทุน ตลอดจนสามารถยกระดับเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูงได้และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจไทย ซึ่งไทยจะต้องรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น เพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนและเพื่อให้ไทยได้ประโยชน์สูงสุดจากห่วงโซ่มูลค่าและสามารถยกระดับไปสู่ส่วนบนของห่วงโซ่มูลค่ามากขึ้น นอกจากนี้ ความร่วมมือกับสหภาพยุโรปในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ยังจะช่วยให้ไทยสามารถใช้เทคโนโลยีในการสร้างมูลค่าเพิ่มและขยายกิจกรรมการผลิตและบริการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศในระดับโลกและในระดับภูมิภาคในอุตสาหกรรมหลายสาขา รวมถึงช่วยสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดยุโรปอีกด้วย

2. แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (5 มี)

มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน การเข้าถึงตลาดของสหภาพยุโรปจะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ไทยกลายเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย และไทยประสงค์ให้สหภาพยุโรปเป็นหุ้นส่วนด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนกับไทยเพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ค.ศ. 2030 โดยการให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ของไทย (Gateway of Asia) การเป็นศูนย์กลางการบริการในภูมิภาคในด้านที่ไทยมีจุดแข็งการสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทย การสร้างความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน ทรัพยากรน้ำ และอาหาร การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการเป็นศูนย์กลางความรู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565

กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สหภาพยุโรปได้ใช้เงื่อนไขทางการเมืองและสิทธิมนุษยชนกับไทยเป็นข้อต่อรองในการเจรจาการค้าเสรี ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวเป็นอุปสรรคที่ทำให้ไทยและสหภาพยุโรปไม่สามารถมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกันได้อย่างเต็มที่ ไทยจึงประสงค์ที่จะผลักดันการรื้อฟื้นการเจรจา FTA ของไทยกับสหภาพยุโรป ซึ่งได้เริ่มเจรจาไปเมื่อปี 2556 แต่ได้ถูกชะลอการลงนามในร่างความตกลงว่าด้วยความสัมพันธ์และความร่วมมือรอบด้าน (PCA) กับไทยภายหลังกฎรัฐประหารเมื่อปี 2557 จนกว่าไทยจะมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งการมีความตกลง FTA กับสหภาพยุโรปจะช่วยขยายความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุน และเดินทางการลงทุนขนาดใหญ่หลายโครงการกับภูมิภาคยุโรปในขณะเดียวกัน ไทยก็ได้ติดตามและศึกษาพัฒนาการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอย่างใกล้ชิด เช่น FTA EU-เวียดนาม และพัฒนาการการจัดทำความตกลงด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ กับประเทศในเอเชีย เพื่อศึกษาการจัดทำความตกลงดังกล่าวในการเป็นตัวอย่างให้ไทยมีความพร้อมในการเจรจา FTA ไทย-สหภาพยุโรปต่อไป

กลยุทธ์ด้านความเชื่อมโยงระดับภูมิภาค ไทยสนับสนุนให้สหภาพยุโรปเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมโครงสร้างพื้นฐานของไทย โดยเฉพาะการดึงดูดนักลงทุนยุโรปให้มาลงทุนในอุตสาหกรรมโครงสร้างพื้นฐานและโครงการขนาดใหญ่ที่รัฐบาลให้ความสำคัญในอุตสาหกรรม S-curve 11 สาขา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) และเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (EECd) ที่สอดคล้องกับบริบทของภูมิภาคยุโรป โดยการประชาสัมพันธ์การลงทุนดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ด้านความเชื่อมโยงในภูมิภาคของไทยที่ส่งเสริมความเชื่อมโยงในอาเซียน

4. แผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement) ไทยได้ดำเนินการ
ในเชิงรุกกับยุโรปตามแผนแม่บทด้านการต่างประเทศ ระยะ 20 ปี (5 มี) ดังนี้

มีความมุ่งมั่น ยั่งยืน การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพิ่มปริมาณการค้าและการลงทุน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับสหภาพยุโรป โดยประสงค์ให้ยุโรปมองไทยเป็นหุ้นส่วนด้านการค้าและการลงทุน ที่ผ่านมาทั้งสองฝ่ายได้มีความร่วมมือผ่านกองทุนวิจัยต่าง ๆ ของ EU อาทิ Horizon 2020 Horizon Europe Erasmus และ Maria Sklodowska-Curie เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันในช่วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียนในมิติของความยั่งยืน เมื่อปี 2562 นอกจากนี้ ยังมีกรดำเนินโครงการต่าง ๆ ร่วมกัน ได้แก่

1.1. โครงการเกี่ยวกับการสนับสนุนบทบาทของผู้บริโภคและผู้ค้าปลีกในการขับเคลื่อนตลาดอาหารในไทยอย่างยั่งยืน (Consumers and Retailers Driving Sustainable Food Market in Thailand) ซึ่งสหภาพยุโรปได้สนับสนุนงบประมาณ 2 ล้านยูโร ให้กับ OXFAM และมูลนิธิ BIOTHAI FOUNDATION ตั้งแต่ ค.ศ. 2018-2021 เพื่อศึกษาการเพิ่มอุปสงค์ในการบริโภคอาหารที่ผลิตจากระบบที่มีมาตรฐานในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในไทย

1.2. โครงการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนในภูมิภาคเอเชีย (Responsible Supply Chains in Asia Project) โดยกระทรวงแรงงาน องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization -ILO) และสหภาพยุโรป เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและพัฒนาศักยภาพผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านมาตรฐานแรงงานที่ดี ระหว่างปี 2560-2563

ความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ ที่สำคัญ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์
ต่าง ๆ ของไทย ดังนี้

1. แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

ข้อ 3 มีความมีมาตรฐานสากล แม้ว่าที่ผ่านมา สหภาพยุโรปได้กดดันไทยให้ดำเนินการตามนโยบายหรือค่านิยมของสหภาพยุโรป โดยนำผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมาผูกโยงกับเงื่อนไขทางการเมือง เพื่อผลักดันการยกระดับมาตรฐานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับระเบียบและกฎเกณฑ์ของสหภาพยุโรป เช่น สิทธิมนุษยชน การต่อต้านการค้ามนุษย์ มาตรฐานด้านประมง แรงงาน การบินพลเรือน ผลิตภัณฑ์ไม้ และทรัพย์สินทางปัญญา ฝ่ายไทยมองว่า แม้ว่าการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการมุ่งให้เกิดความเท่าเทียมในการแข่งขันทางการตลาดของสหภาพยุโรปและส่งผลกระทบต่อกรอบการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม เช่น ในอุตสาหกรรมประมง พาณิชยกรรมและประมงพื้นบ้าน แต่ก็มีส่วนสำคัญในการสร้างความยั่งยืนในระยะยาวให้กับไทย โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนและการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความเป็นสากลมากขึ้น ซึ่งการยกระดับมาตรฐานต่าง ๆ จะช่วยให้ไทยมีการพัฒนาสอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติ และสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลหรือกฎเกณฑ์ที่สำคัญ ผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การผลักดันให้ทุกภาคส่วนมีการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับ

ระหว่างประเทศไทยและมีความเป็นมาตรฐานสากล และการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลที่เป็นปัจจัยของการพัฒนาที่ยั่งยืน

สหภาพยุโรปได้มีข้อเสนอที่จะดำเนินโครงการต่าง ๆ กับไทยและภูมิภาคเพื่อพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ เช่น การพัฒนาต้นแบบ platform ภูมิสารสนเทศและดาวเทียม เพื่อการบริหารจัดการ PM 2.5 และอนุภาคในชั้นบรรยากาศแบบองค์รวม ร่วมกับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และกรมนยุโรป เพื่อมุ่งแลกเปลี่ยนข้อมูลและพัฒนาศักยภาพด้านอวกาศและภูมิสารสนเทศกับโครงการ Copernicus ซึ่งเป็น Earth Observation Programme ของสหภาพยุโรป โดยล่าสุดได้รับจัดสรรทุนจาก วช. และอยู่ระหว่างพิจารณาร่างกับสหภาพยุโรป

2. แผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement)

การพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ ของไทยสอดคล้องกับแผนแม่บทด้านการต่างประเทศ ระยะ 20 ปี (5 มี) คือ มีมาตรฐานสากล โดยไทยได้ร่วมมือกับสหภาพยุโรปในการชูบทบาทความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาประมง IUU ของไทย ซึ่งทำให้การประมงของไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากล และเป็นแบบอย่างที่ดีของภูมิภาคเพื่อยกระดับมาตรฐานการทำการประมงอย่างยั่งยืนในประเทศสมาชิกอาเซียน และร่วมมือกับสหภาพยุโรปในการพัฒนามาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรมของไทยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการส่งออกไปตลาดสหภาพยุโรป

บทบาทของไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดงานสัมมนาระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting - ASEM)

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ข้อ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน และข้อ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

โครงการจัดสัมมนา ASEM Seminar on Marine Sustainability โดยไทยเมื่อปี 2562 เป็นโอกาสที่ไทยได้ย้าบทบาทนำในกรอบการประชุมระหว่างประเทศในประเด็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นโอกาสที่ผู้เชี่ยวชาญของไทยได้พบปะหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนวปฏิบัติที่ดี และการสร้างความตระหนักรู้กับผู้แทนจากสมาชิก ASEM อื่น ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์และเสริมสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนทางทะเลภายใต้กรอบ ASEM ให้สามารถร่วมมือกันได้อย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

โครงการจัดการสัมมนา ASEM Seminar on Enhancing Human Capital for Sustainable Digital Connectivity ซึ่งได้จัดขึ้นเช่นเดียวกันในปี 2562 เป็นโอกาสที่ไทยได้นำเสนอแนวทางเพิ่มพูนทักษะทุนมนุษย์ในด้านการส่งเสริมความเชื่อมโยงด้านดิจิทัลในกรอบ ASEM รวมถึงเป็นโอกาสที่ผู้เชี่ยวชาญของไทยได้พบปะหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้แทนจากสมาชิก ASEM อื่น ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์และเสริมสร้างเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญภายใต้กรอบ ASEM ในด้านการส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อรองรับความเชื่อมโยงด้านดิจิทัลระหว่างเอเชียและยุโรปทำให้ผู้เข้าร่วมจากสมาชิก ASEM มีความเข้าใจในด้านดิจิทัลเพื่อความเชื่อมโยงอย่างยั่งยืน และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติและเผยแพร่ในประเทศของตน

การดำเนินโครงการดังกล่าวภายใต้กรอบ ASEM สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ข้อที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขันและข้อที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน โดยนอกจากจะเป็นการช่วยพัฒนาบุคลากรร่วมกันแล้วยังช่วยให้ไทยสามารถสอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับสมาชิก ASEM และย้ำถึงความพร้อมของไทยที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ผ่านการแก้ไขปัญหาประมง IUU และขยะทะเล และสร้างความเชื่อมั่นให้กับต่างชาติว่า อุตสาหกรรมประมงของไทยมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ และส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุนการบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคอีกด้วย

2. แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565

ในกรอบ ASEM ไทยให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 14 ว่าด้วยการใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเลดังจะเห็นได้จากความพยายามของไทยในการจัดทำแผนจัดการมลพิษ (พ.ศ. 2560-2564) และแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559- 2564) การรณรงค์ลดการใช้พลาสติก การวิจัยเรื่องการใช้วัสดุทดแทนพลาสติก รวมถึงการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย โดยไทยให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยเฉพาะการรับมือกับปัญหาขยะทะเล และประสงค์ที่จะส่งเสริมหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างเอเชียกับยุโรปเพื่อหามาตรการระดับโลกเพื่อแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างยั่งยืน และเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและเยาวชนในการเป็นกำลังสำคัญในการปกป้องและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ทางทะเล

การดำเนินการต่าง ๆ ของไทยในกรอบ ASEM ซึ่งส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินการของสมาชิก ASEM ในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้ประชาคมระหว่างประเทศตระหนักในบทบาทและการมีส่วนร่วมที่แข็งขันของไทยในการเสริมสร้างความเข้าใจและไว้วางใจระหว่างสมาชิกในประเด็นการทำประมงอย่างยั่งยืน แนวทางแก้ไขปัญหามลพิษในทะเล การฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล และการส่งเสริมความรู้ด้านดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นโอกาสอันดีที่ไทยจะนำเสนอหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้แก่สมาชิก ASEM อีกด้วย

การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565 ในด้าน (1) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยเน้นให้มีการสนับสนุนความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการทูตวิทยาศาสตร์ (Science Diplomacy) สนับสนุนการสร้าง Friends of Thailand ในแวดวงวิชาการ การส่งเสริมความร่วมมือด้านเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน (2) การส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทย ผ่าน Soft Power Diplomacy และจัดทำรณรงค์สื่อเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของไทยในทุกมิติ และ (3) สังคม วัฒนธรรม และประชาชน ซึ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างประชาชนการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย การสร้างกระแสความนิยมไทย การส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและการจัดกิจกรรมในหัวข้อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น

3. แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (5 มี) และแผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement)

มีสถานะและเกียรติภูมิ ในกรอบ ASEM ไทยได้มีบทบาทนำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ASEM High-Level Meeting on Marine Sustainability และการประชุม ASEM Meeting on Enhancing Human Capital for Sustainable Digital Connectivity เมื่อปี 2562 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงว่าไทยเป็น “responsible international player” สอดคล้องกับแผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ที่ให้ความสำคัญกับการใช้เวทีระหว่างประเทศในการแสดงถึงบทบาทนำของไทยในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีของไทยต่อสหภาพยุโรป โดยเมื่อเดือน ต.ค. 2561 นายกรัฐมนตรีได้กล่าวถ้อยแถลงต่อที่ประชุมผู้นำเอเชีย-ยุโรป ครั้งที่ 12 เน้นย้ำถึงการให้ความสำคัญและบทบาทของไทยต่อการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเอเชียและยุโรปในด้าน 3 ด้าน ได้แก่ (1) การส่งเสริมความเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (2) การสร้างความเชื่อมโยงแบบไร้รอยต่อเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ logistics รวมถึงความเชื่อมโยงด้านดิจิทัล และ (3) ความพร้อมของไทยในการเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างยุโรปและเอเชีย ซึ่งที่ผ่านมากกระทรวงการต่างประเทศได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อแสดงถึงความมุ่งมั่นและบทบาทนำของไทยในด้านที่ไทยและ ASEM ให้ความสำคัญ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ไทยมีสถานะและเกียรติภูมิมีอำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลเพื่อปกป้องรักษา และเพิ่มพูนผลประโยชน์แห่งชาติในทุกมิติ โดยมุ่งไปที่การส่งเสริมเอกลักษณ์และองค์ความรู้ เพื่อสร้างความนิยมไทยในต่างประเทศ การสร้าง Thailand Branding และสร้าง Soft Power อย่างเป็นระบบ การส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมนุษยธรรมแก่มิตรประเทศ และการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของต่างประเทศที่มีต่อไทย เป็นต้น

บทบาทของไทยในกรอบ ASEM สอดคล้องกับประเด็นที่สหภาพยุโรปสนใจและประสงค์ที่จะผลักดัน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) ดังจะเห็นได้จากความร่วมมือต่าง ๆ ได้แก่

3.1. ความร่วมมือระหว่างสหภาพยุโรป กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย และองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (German International Cooperation-GIZ) ซึ่งอยู่ระหว่างการลงนามบันทึกความเข้าใจโครงการ Reducing Plastic Waste and Marine Litter in East and South East Asia – Supporting a transition to a circular economy in the region ระหว่างปี 2562-2565

3.2. โครงการ EU-SEA Cooperation on Mitigation Climate Change Impact from Civil Aviation (EU-CCCA) เพื่อเตรียมความพร้อมในการชดเชยการปล่อยก๊าซคาร์บอนสำหรับการบินระหว่างประเทศ

3.3. ความร่วมมือระหว่างสหภาพยุโรป (DG DEVCO) กับศูนย์อาเซียนศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (ASEAN Centre for Sustainable Development Studies and Dialogue - ACSDS)D

โดยจะดำเนินโครงการวิจัยร่วมเพื่อจัดทำ ASEAN Sustainable Consumption and Production (SCP) Framework ในปี 2563 และการจัดตั้ง ASEAN Circular Economy Stakeholder Platform โดยใช้งบประมาณในกรอบ E-READI

บทบาทของไทยในกรอบ ASEM ได้แสดงให้เห็นสหภาพยุโรปเห็นถึงความมุ่งมั่นของไทยในเวทีระหว่างประเทศในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นประเด็นที่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญ บทบาทของไทยดังกล่าวจึงเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมความไว้วางใจและช่วยให้ความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างทั้งสองฝ่ายมีความแน่นแฟ้น มีพลวัต และมีพัฒนาการอย่างเป็นรูปธรรม

จุดแข็ง จุดอ่อน และการปรับตัวของไทยในยุคโควิด-19

ในยุคโควิด-19 ไทยจะต้องปรับการดำเนินงานร่วมกับสหภาพยุโรปเพื่อให้มีความสอดคล้องกับจุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการของไทย โดยทุกภาคส่วนจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทย เพื่อนำมาปรับในยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565 และแผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ข้อมูลว่า ในช่วงไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 การระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้อัตราการจ้างงานลดลงอย่างต่อเนื่องโดยลงถึงร้อยละ 0.7 จากช่วงเดียวกันของปี 2562 ทำให้มีคนเสียดังงานถึง 8.4 ล้านคน ในขณะที่ศูนย์วิจัยกสิกรไทยมองว่า การตกงานจะมีอัตราสูงสุดในไตรมาสที่ 2 ก่อนจะลดลงในช่วงครึ่งหลังของปี 2563

แผนภาพที่ 4-3 ภาพรวมการจ้างงาน Q1 ปี 2563

ที่มา : <https://www.marketingoops.com/reports/research/thailand-unemployment-rate-covid-19/>, พ.ศ. 2563

โดยแรงงานกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการตกงานมากที่สุดมี 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) แรงงานภาคการท่องเที่ยว (ไม่รวมสาขาการค้าส่ง และการค้าปลีก) จะได้รับผลกระทบประมาณ 2.5 ล้านคนจากการจ้างงานทั้งหมด 3.9 ล้านคน เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการลดลงของนักท่องเที่ยวต่างชาติและการท่องเที่ยวในประเทศ โดยรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติคิดเป็นร้อยละ 12 ของ GDP ไทย(2) แรงงานในภาคอุตสาหกรรม 1.5 ล้านคน จะได้รับผลกระทบประมาณจากการจ้างงานทั้งหมด 5.9 ล้านคน โดยเป็นแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน และสืบเนื่องมาถึงการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยยังมีอุตสาหกรรมผลิตสินค้าในประเทศยังสามารถขยายตัวได้ เช่น อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และของใช้ที่จำเป็น (3) แรงงานในภาคบริการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว ซึ่งได้รับผลกระทบจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของภาครัฐจากการปิดสถานที่เสี่ยงต่าง ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า สนามกีฬา โรงเรียน สถาบันกวดวิชาต่าง ๆ ธุรกิจฟรีแลนซ์โดยจะได้รับผลกระทบประมาณ 4.4 ล้านคน จากทั้งหมด 10.3 ล้านคน (โควิด-19 จะทำคนตกงานแค่วันและกลุ่มไหนเสี่ยงสุด, ออนไลน์, 2563) ท่ามกลางเศรษฐกิจโลกที่แปรปรวนภาคธุรกิจต่าง ๆ จึงลดการจ้างงาน แม้ในกลุ่มธุรกิจสามารถขยายตัวได้ เช่น ธุรกิจออนไลน์ ดิจิทัล E-commerce ธุรกิจสุขภาพ ซึ่งจะต้องมีการปรับใช้ออนไลน์ให้เข้ากับธุรกิจ

แผนภาพที่ 4-4 ภาพรวมการจ้างงาน Q1 ปี 2563

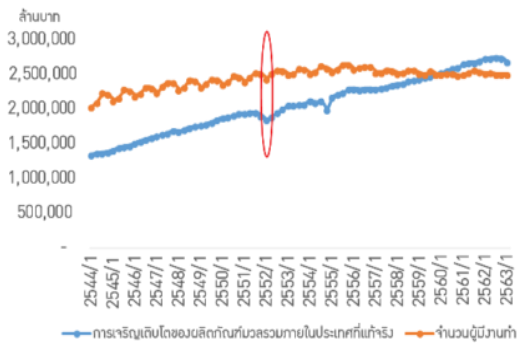

ที่มา : <https://www.marketingoops.com/reports/research/thailand-unemployment-rate-covid-19/>, พ.ศ. 2563

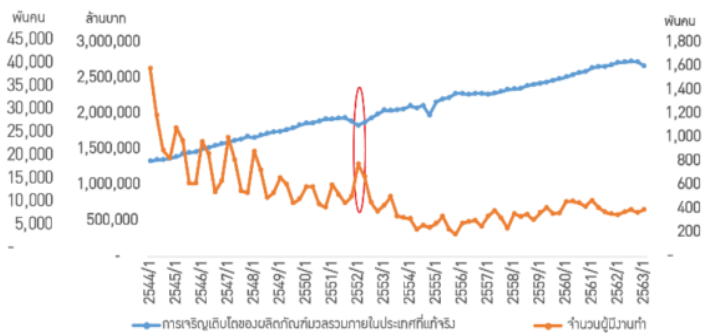
แผนภาพที่ 4-5 ตัวเลขคนว่างงาน

กราฟที่ 1 จำนวนผู้มีงานกับอัตราการเจริญเติบโตของ Real GDP ภายในประเทศ รายไตรมาส

กราฟที่ 2 จำนวนผู้ว่างงานกับอัตราการเจริญเติบโตของ Real GDP ภายในประเทศ รายไตรมาส

ที่มา : <https://tdri.or.th/2020/06/covid-19-labour-market-impact-in-thailand/>, พ.ศ. 2563

เศรษฐกิจไทยในไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 ได้ปรับตัวลดลงร้อยละ 1.8 หากเทียบกับการขยายตัวร้อยละ 1.5 ในไตรมาสที่ 4 ของปี 2562 โดยในด้านการใช้จ่าย มีการชะลอการขยายตัวของภาคบริโภคภาคเอกชน การปรับตัวลดลงของการใช้จ่ายภาครัฐ การลงทุนภาครัฐและเอกชน และการส่งออกรวมปรับตัวลดลง สืบเนื่องมาจากการส่งออกบริการที่ลดลง อย่างไรก็ตาม การส่งออกสินค้ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

แผนภาพที่ 4-6 เศรษฐกิจไทยไตรมาสที่ 1/2563

ด้านการใช้จ่าย

%YoY (CVM)	2557	2558	2559	2560	2561	2562			2563
						ทั้งปี	Q3	Q4	Q1
การบริโภคภาคเอกชน	0.5	2.6	2.9	3.1	4.6	4.5	4.3	4.1	3.0
การอุปโภคภาครัฐบาล	2.8	2.5	2.2	0.1	2.6	1.4	1.7	-0.9	-2.7
การลงทุนรวม	-2.2	4.4	2.9	1.8	3.8	2.1	2.7	0.8	-6.5
- ภาคเอกชน	-0.9	-2.1	0.6	2.9	4.1	2.8	2.3	2.6	-5.5
- ภาครัฐ	-6.6	28.4	9.6	-1.4	2.9	0.2	3.7	-5.1	-9.3
การส่งออกรวม	0.3	1.3	2.7	5.2	3.3	-2.6	0.6	-3.4	-6.7
- สินค้า	0.8	-2.3	0.2	5.4	3.8	-3.6	-0.1	-5.1	2.0
- บริการ	-1.4	16.9	11.8	4.5	2.0	0.5	3.2	1.7	-29.8
การนำเข้ารวม	-5.3	0.0	-1.0	6.2	8.3	-4.4	-5.9	-7.9	-2.5
- สินค้า	-6.3	0.2	-2.3	7.4	7.9	-5.5	-6.8	-8.6	-0.3
- บริการ	-0.5	-1.0	4.7	1.3	9.9	0.5	-2.1	-5.3	-10.5
GDP	1.0	3.1	3.4	4.1	4.2	2.4	2.6	1.5	-1.8

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พ.ศ. 2563

ในด้านการผลิต สาขาธุรกิจโรงแรมและบริการด้านอาหาร สาขาอุตสาหกรรมสาขาเกษตรกรรม สาขาขนส่ง และสาขาก่อสร้างปรับตัวลดลง ในขณะที่การผลิตสาขาการขนส่งและการขายปลีก การผลิตไฟฟ้าและก๊าซ สาขาการเงินและการประกันภัย และสาขาข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารมีการขยายตัว

ด้านการผลิต

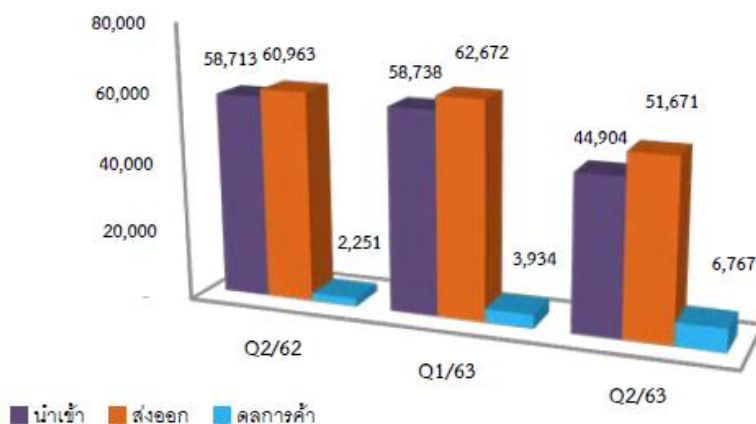
%YoY (CVM)	2557	2558	2559	2560	2561	2562			2563
						ทั้งปี	Q3	Q4	Q1
ภาคเกษตร	-0.3	-6.5	-1.2	4.7	5.5	-0.2	2.7	-2.5	-5.7
นอกภาคเกษตร	1.1	4.2	3.9	4.0	4.0	2.6	2.5	2.0	-1.4
-ภาคอุตสาหกรรม	0.1	1.9	2.2	2.1	2.7	0.0	-0.1	-1.9	-1.9
การผลิตอุตสาหกรรม	0.0	1.5	2.3	2.8	3.2	-0.7	-0.8	-2.2	-2.7
-ภาคบริการ	1.8	5.6	4.8	5.1	4.8	4.0	3.9	4.1	-1.1
การก่อสร้าง	-2.4	17.1	8.0	-3.0	2.4	1.9	2.7	-2.1	-9.9
ค้าส่งและค้าปลีก	-0.8	5.6	6.2	6.4	6.6	5.7	5.3	5.2	4.5
การขนส่งและการซ่อมบำรุง	3.1	4.0	5.3	7.8	4.4	3.4	3.1	3.9	-6.0
ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	2.5	15.0	9.3	10.8	7.6	5.5	6.7	6.8	-24.1
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	5.3	10.1	2.4	4.1	7.6	8.8	8.2	10.6	4.4
การเงินและการประกันภัย	7.5	8.4	7.0	6.4	3.4	2.7	3.8	3.4	4.5
GDP	1.0	3.1	3.4	4.1	4.2	2.4	2.6	1.5	-1.8

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พ.ศ. 2563

ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 การส่งออกไทยลดลงร้อยละ -15.24 เมื่อเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน โดยลดลงร้อยละ -13.71 (รายงานสถานการณ์การนำเข้าประจำไตรมาส 2/2563 (เมษายน-มิถุนายน, ออนไลน์, 2563) ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่ยังรุนแรง และการบังคับใช้มาตรการปิดเมืองในต่างประเทศ ส่งผลให้อุปสงค์โลกอ่อนแรงกระทบต่อสายโซ่อุปทานบางส่วนในต่างประเทศ รวมถึงการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ใช้ระยะเวลามากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยจากความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ และชาติตะวันตกกับจีนซึ่งจะส่งผลต่อทิศทางการค้าของโลกและการส่งออกของไทยในช่วงที่เหลือของปี 2563 ศูนย์วิจัยกสิกรไทยประเมินภาพรวมการส่งออกสินค้าไทยในปี 2563 มีแนวโน้มหดตัวในระดับ 2 หลัก ซึ่งเป็นการหดตัวมากกว่าที่ประเมินไว้ที่ลบร้อยละ 6.1 โดยนักวิเคราะห์จาก SCB มองว่า มูลค่าการส่งออกโดยรวมของไทยในปี 2563 จะลดลงถึงร้อยละ -12.9 (ประเทศไทยหลังโควิด-19 ตอนที่ 1 : ผลกระทบเศรษฐกิจและตลาดแรงงานไทย, ออนไลน์, 2563)

แผนภาพที่ 4-8 รายงานสถานการณ์การนำเข้าประจำไตรมาส 2/2563 (เมษายน-มิถุนายน)

1. ภาพรวมการค้าในไตรมาส 2/63

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, พ.ศ. 2563

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์เศรษฐกิจโลก ส่งผลให้มีความจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์ต่าง ๆ โดยไทยจึงควรมุ่งแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยที่พึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก (รายได้จากการส่งออกคิดเป็นประมาณร้อยละ 50 ของ GDP ไทย) ไทยภาวะการตกงาน โดยไทยจะต้องปรับตัวให้เศรษฐกิจของไทยสามารถพึ่งพาตนเองและขับเคลื่อนจากการบริโภคภายในมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการส่งออกในภาคเกษตร ส่งเสริมให้ไทยมีการท่องเที่ยวจะเน้นเชิงคุณภาพและสุขภาพ ส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ EEC ในภาคอุตสาหกรรม ยกกระดับภาคบริการให้เป็นการบริการแบบทันสมัย (modern services) เพื่อรองรับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล รวมถึงส่งเสริมอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ระบบอัตโนมัติ และนวัตกรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ ไทยจะต้องติดตามวิถีใหม่ของโลก (New Normal) ความท้าทายของระบบการค้าแบบพหุภาคี แนวโน้มความคืบหน้าของความตกลงกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งระดับโลกและภูมิภาค เช่น ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership : RCEP) ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (The Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership: CPTPP) การเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ การแข่งขันการเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลกระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยในอนาคตไทยจึงจะต้องนำปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในมาบูรณาการในการปรับยุทธศาสตร์ชาติต่าง ๆ

ผลกระทบจาก Brexit และการปรับตัวของไทย

ความตกลงถอนตัว (Withdrawal Agreement) ระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม 2563 ไปจนถึงวันที่ 31 มกราคม 2564 โดยมีข้อกำหนดช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านรวมทั้งสิ้น 11 เดือน เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายสามารถกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ในอนาคต รวมถึงให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีเวลาปรับตัว

ในทางเศรษฐกิจ Brexit มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของสหราชอาณาจักร และเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรคิดเป็นร้อยละ 15 ของเศรษฐกิจยุโรป หน่วยงาน Economic Intelligence Center ของธนาคารไทยพาณิชย์ ระบุว่า Brexit เป็นตัวชี้วัดย่อยในหัวข้อ “ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์” ซึ่งความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์นี้เป็น 1 ใน 3 ความเสี่ยงหลักของเศรษฐกิจไทยในปี 2020 (ภาพรวมเศรษฐกิจไทย ไตรมาส 1/2020, ออนไลน์, 2020) กระทรวงพาณิชย์ ได้ประเมินว่า เศรษฐกิจไทยอาจไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจาก Brexit เนื่องจากสถานการณ์การค้าระหว่างสหราชอาณาจักรและประเทศอื่น ๆ รวมถึงไทย ยังคงเป็นไปตามกฎระเบียบเดิม โดยไม่มีการปรับอัตราภาษีใด ๆ แต่อาจได้รับผลกระทบทางอ้อมจากตลาดการเงินโลก โดยเฉพาะค่าเงินปอนด์และยูโรที่อาจมีการอ่อนค่าลงในปัจจุบันการส่งออกของไทยไปสหราชอาณาจักรคิดเป็นร้อยละ 1.5 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของไทย โดยมีจำนวนบริษัทไทยที่ไปตั้งโรงงานในสหราชอาณาจักรเพื่อส่งออกไปสหภาพยุโรปไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการค้ากับสหภาพยุโรป ไทยจะได้รับโควตาส่งออกไปสหภาพยุโรปในโควตาที่ลดลง เนื่องจากอาณานิคมจะมีโควตาของตนเองเพิ่มขึ้นมาด้วย ดังนั้น ไทยจะต้องเจรจาโควตากับสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักรใหม่สำหรับสินค้าบางรายการ เช่น มันสำปะหลัง แป้งมันสำปะหลัง ข้าวขาว ข้าวกล้อง ข้าวหัก ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ปลากระป๋อง และปีกไก่ เป็นต้น โดยเป้าหมายคือทำให้โควตาโดยรวมไม่ลดลงจากที่สหภาพยุโรปเคยจัดสรรก่อนเกิด Brexit ที่ผ่านมา ไทยได้รับโควตาส่งออกไปอยู่ในอัตราภาษีต่ำรวม 31 รายการ ถึงแม้ว่าสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปจะสามารถบรรลุการเจรจาความสัมพันธ์ฉบับใหม่ภายในสิ้นปี 2563 แต่การที่สหราชอาณาจักรออกจากระบบตลาดเดียว และสหภาพศุลกากรของสหภาพยุโรปอาจทำให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าขายต่อกันขึ้นในอนาคต เช่น การเรียกเก็บภาษีศุลกากร ระหว่างกันต่อสินค้าบางชนิดและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีหลายอย่าง เช่น การใช้โควตาและการตรวจสอบแหล่งกำเนิดของสินค้า ซึ่งอาจส่งผลกระทบในแง่ลบในทางอ้อมต่อการส่งออกของไทยไปสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักรในอนาคต บทความ EU Watch เรื่อง “Post-Brexit โอกาสและผลกระทบต่อไทย” ในฐานะที่สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าที่สำคัญลำดับที่ 5 ของไทย ไทยจะต้องติดตามการเจรจาระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปอย่างใกล้ชิด และดำเนินการในเชิงรุกเพื่อเร่งส่งเสริมการค้าและการลงทุนกับสหภาพยุโรป เช่น การเจรจาความตกลง FTA ไทย-สหภาพยุโรป และการส่งเสริมการลงทุนใน EEC ของไทย

ในด้านการเมือง การเปลี่ยนแปลงของจำนวนสมาชิกในสภายุโรปส่งผลให้จำนวนสมาชิกของกลุ่มการเมือง Eurosceptic ลดลง เนื่องจากการออกจากสภายุโรปของพรรค Brexit Party ของราชอาณาจักรทั้งหมดส่งผลให้สภายุโรปมีกลุ่ม Pro-EU เป็นส่วนใหญ่ของกลุ่มโดยกลุ่ม Pro-EU คิดเป็นจำนวน 499 เสียง เมื่อเทียบกับกลุ่ม Eurosceptic จำนวน 206 เสียง จึงคาดว่าสหภาพยุโรปน่าจะมีการผลักดันการบูรณาการทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ เช่น การต่างประเทศความมั่นคง และการปฏิรูปสถาบันสหภาพยุโรปมากขึ้น นอกจากนี้ผลจาก Brexit ทำให้พลวัตทางการเมืองของสหภาพยุโรปเปลี่ยนไป กล่าวคือ พันธมิตรที่สำคัญของสหราชอาณาจักรในคณะมนตรียุโรป ได้แก่ สวีเดน เนเธอร์แลนด์ และเดนมาร์ก มีความจำเป็นต้องหาพันธมิตรใหม่เพื่อคานอำนาจกับประเทศใหญ่ ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมนี ในระบบ Qualified Majority Voting (QMV) ที่กำลังถูกนำมาใช้ ซึ่งกำหนดไว้ว่าต้องมี 4 ประเทศ ที่มีประชากรรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของประชากรทั้งหมดของสหภาพยุโรปในการค้านข้อมติ และต้องมีประเทศอย่างน้อย 13 ประเทศในการค้านข้อเสนอต่าง ๆ ส่งผลให้ประเทศใหญ่ได้เปรียบในการลงคะแนนเสียงกว่ากลุ่มประเทศเล็ก ไทยอาจใช้โอกาสที่สหภาพยุโรปกำลังผลักดันการบูรณาการในด้านการต่างประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนา ด้านความมั่นคง และด้านความเชื่อมโยงกับสหภาพยุโรปในภูมิภาคเอเชีย โดยอาจเพิ่มพูนความร่วมมือในสาขาที่มีความสำคัญได้แก่ ความมั่นคงทางไซเบอร์ การต่อต้านการก่อการร้ายการสร้างเครือข่ายคมนาคม ความเชื่อมโยงด้านพลังงาน และเครือข่ายคมนาคม และความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน การส่งเสริมแหล่งเงินทุนที่ยั่งยืนสำหรับการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนด้านโครงสร้างการขนส่งข้ามพรมแดน พลังงานและเครือข่ายดิจิทัล เป็นต้น

มาตรการของสหภาพยุโรปในยุคโควิด-19 และนัยต่อไทย

ภายหลังวิกฤตโควิด-19 สหภาพยุโรปจะมุ่งให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาที่สืบเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ ความเป็นเอกภาพและความน่าเชื่อถือขององค์กร ได้แก่

1. การฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในควบคู่ไปกับการเดินทางผลักดันการทำความตกลงการค้าเสรีของสหภาพยุโรป สหภาพยุโรปจะเน้นการพึ่งพาตนเองในเชิงยุทธศาสตร์ (strategic autonomy) มากขึ้นใน 3 ด้าน ได้แก่ การคลัง – อัดฉีดสภาพคล่องผ่อนคลายนโยบายต่าง ๆ การค้า มีแนวโน้มจะใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีเพื่อปกป้องตลาดภายใน เช่น มาตรฐานสุขอนามัยพืชและสัตว์ สิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชน และการลงทุน – เพิ่มความเข้มงวดในการคัดกรองการลงทุนจากต่างชาติ (Foreign Investment Screening) เพื่อป้องกันการเข้าซื้อกิจการของยุโรปในช่วงที่เศรษฐกิจอ่อนแอ โดยสมาชิกสหภาพยุโรป 15 ประเทศมีกฎหมายนี้และ EU Regulation จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 11 ต.ค. 63

แม้ว่าสหภาพยุโรปจะเน้นไปที่การฟื้นฟูเศรษฐกิจภายใน แต่ในขณะเดียวกันก็ยิ่งเร่งการเจรจา FTA กับออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ Mercosur และอินโดนีเซีย รวมไปถึงยังคงบทบาทในเวที WTO เพื่อคงความเป็นผู้นำของการทำการค้าที่เปิดกว้างและเป็นธรรม และรักษาสถานะมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป พร้อมทั้งรักษาความเป็นอิสระทางการค้าจากการรุกรานของมหาอำนาจอื่น เช่น จีนและสหรัฐฯ

โอกาสของไทย ไทยจะต้องระมัดระวังในเรื่องของการที่สหภาพยุโรปใช้มาตรฐานต่าง ๆ มาเป็นข้ออ้างในการระงับหรือยกเลิกการนำเข้าสินค้าจากไทย โดยจะต้องทำความเข้าใจมาตรการการคัดกรอง การลงทุนจากต่างชาติ และมาตรการเรื่อง 5G ของสหภาพยุโรปเพื่อปรับใช้กับไทย นอกจากนี้ ยังจะต้อง ผลักดันการเจรจา FTA ไทย-สหภาพยุโรป เพื่อให้สามารถตามทันเวียดนาม เม็กซิโก และอินโดนีเซีย ซึ่งสหภาพยุโรปวางแผนที่จะเจรจากับอินโดนีเซียสำเร็จในปี 2564 โดยไทยอาจเน้นจุดเด่นของไทยที่เป็น หน้าที่ส่วนที่สหภาพยุโรปสามารถไว้วางใจได้

2. การบังคับใช้มาตรฐานต่าง ๆ ที่เข้มข้นขึ้น โดยมีการผลักดันเป้าหมายต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ได้แก่ **Green Deal** ซึ่งเป็นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เหลือศูนย์ ภายในปี 2050 และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป้าหมายในด้าน **Digitalization** ซึ่งเน้นย้ำความเป็น ผู้นำของสหภาพยุโรปทางด้านเทคโนโลยี และ data ควบคู่กับการคุ้มครองประชาชนจากภัยทางไซเบอร์โดย สหภาพยุโรปจะดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ Industrial Strategy, Farm to Fork Strategy, Biodiversity Strategy, Data Strategy, GDPR และแผนจัดทำกฎหมาย AI โดยที่ คาดว่า EU จะเพิ่มน้ำหนักในการใช้ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน กฎหมายการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation หรือ GDPR) สาธารณสุขและความ ปลอดภัยทางอาหาร รวมไปถึงสิทธิมนุษยชน มาเป็นข้อต่อรองในการดำเนินความสัมพันธ์หรือความร่วมมือ รวมถึงในเจรจาทางการค้ากับประเทศนอกกลุ่ม ซึ่งไทยจะต้องเร่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเพื่อ รองรับแนวโน้มดังกล่าว โดยเฉพาะการปรับโครงสร้างการผลิตและมาตรฐานสินค้าให้สอดคล้องกับแนวคิด Green Deal และ Digitalization ของสหภาพยุโรปในการผลิตสินค้าส่งออก เช่น ภาคเกษตรไทยต้องลดปุ๋ยเคมี โรงพยาบาลไทยต้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้ายุโรปการผลิตที่มีความยั่งยืน การพัฒนาศักยภาพ ของแรงงาน การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (BCG Economy Model) และเร่งรัด พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบทให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นต้น

โอกาสของไทยในการพัฒนามาตรฐานและการสร้างความมั่นคงมนุษย์ (Human Security) การดำเนินการดังกล่าวจะเป็นโอกาสให้ไทยสามารถส่งเสริมธุรกิจไทยในสาขาโลกสีเขียว ดิจิทัล และสุขภาพ ซึ่งจะช่วยให้ไทยพร้อมรับมือกับการบังคับใช้มาตรฐานต่าง ๆ ของสหภาพยุโรปที่เข้มข้นขึ้น รวมไปถึงการสร้างความร่วมมือทางวิชาการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับสหภาพยุโรป เพื่อให้ไทยสามารถ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายหลังจากวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งรัฐบาลควรกำหนด วิสัยทัศน์ ทิศทาง แผนงาน และแสวงหาความร่วมมือในด้านเทคโนโลยีและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ กันไป โดยที่ยุโรปเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพสูงในด้านนี้ ไทยจึงควรส่งเสริมการเรียนรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี อันเป็นเลิศของยุโรปที่เน้นการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน การจัดฝึกอบรมเพื่อ upskill/reskill แรงงานไทยให้มีความพร้อมกับอุตสาหกรรมเทคโนโลยีการผลิตแบบอัตโนมัติหรือการนำหุ่นยนต์เข้ามาสนับสนุนการทำงานของ มนุษย์ (Automation Industry)

เพื่อพัฒนาคนให้มีศักยภาพ โดยเฉพาะในมิติที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและวิถีใหม่ของโลก (New Normal) การบริหารจัดการน้ำ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งนับเป็นปัจจัยแวดล้อมพื้นฐานที่จำเป็นต่อความมั่นคงของประชาชนที่ยั่งยืน การส่งเสริมความร่วมมือเพื่อพัฒนา SMEs วิชากิจเริ่มต้น (startups) ในสาขาที่ประเทศไทยมีความเชี่ยวชาญและตรงกับความต้องการของไทย เช่น การออกแบบ creative economy และ medical tourism

นอกจากนี้ งบประมาณยุโรปยังได้ดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีและองค์ความรู้ของประเทศในภูมิภาคยุโรปไปเผยแพร่และปฏิบัติจริงในระดับภูมิภาค โดยจะร่วมมือกับจังหวัดที่มีศักยภาพและพร้อมสนับสนุนความร่วมมือ เช่น เชียงใหม่ (ภาคเหนือ) ภูเก็ต (ภาคใต้) นครราชสีมา และขอนแก่น (ภาคอีสาน) เป็นต้น

3. การดึงดูดการลงทุนของยุโรป ในอุตสาหกรรมบางประเภทกลับมายังภูมิภาค

ยุโรป สหภาพยุโรปเริ่มมีการดึงดูดการลงทุนกลับมายังภูมิภาคเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอุปทานของสินค้าและบริการพื้นฐาน โดยเฉพาะในด้านสาธารณสุข การแพทย์ รวมถึงด้านการสื่อสารโทรคมนาคม/ดิจิทัล (5G) ตัวอย่างเช่น รัฐบาลเยอรมนีได้ประกาศนโยบายการย้ายฐานการผลิตเวชภัณฑ์กลับมาสหพันธ์ฯ เพื่อลดการพึ่งพิงวัตถุดิบจากเอเชีย (จีน) และการพึ่งพาห่วงโซ่การผลิตโลก

โอกาสของไทยในการเป็นฐานการผลิตและส่งออก และสร้างความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) แม้ว่าจะมีการดึงดูดการลงทุนของยุโรปกลับมายังภูมิภาคยุโรปในบางอุตสาหกรรม ยุโรปยังมีฐานการผลิตที่เอเชียอยู่มาก จึงมีความเป็นไปได้ที่ในภาวะที่เศรษฐกิจของยุโรปและระบบห่วงโซ่อุปทานโลกมีความผันผวน ประเทศในยุโรปจะพยายามกระจายความเสี่ยงจากการพึ่งพาการผลิตจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งมากเกินไป โดยอาจกระจายการลงทุนและฐานการผลิตจากจีนมายังภูมิภาคอาเซียนจึงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ที่ทำให้ประเด็นอาหารที่สะอาดและปลอดภัย รวมถึงการจัดหาให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญ ไทยจึงอาจใช้โอกาสนี้แสดงศักยภาพและจุดแข็งของไทยในด้านการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ไทยอาจปรับปรุงโครงสร้างสายการผลิตอาหารและโลจิสติกส์ให้มีภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตและมีความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจโดยใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งมุ่งสร้างระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ แก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค และมีการพัฒนาระบบดิจิทัลในช่วย เป็นต้น โดยเน้นไปที่การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป อาหารแปรรูป อาหารเพื่อสุขภาพ เศรษฐกิจชีวภาพ ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมที่ผู้ประกอบการไทยจะมีโอกาสขยายตลาดในภูมิภาคยุโรปได้ในช่วง Post-COVID19 เนื่องจากสอดคล้องกับทิศทางของนโยบายสหภาพยุโรปที่มุ่งเน้นกระบวนการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงสุขภาพผู้บริโภค และมีความยั่งยืน ไทยจึงควรใช้กลไกที่มีอยู่สร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศคู่ค้าในภูมิภาคยุโรป และเพื่อให้ประเทศไทยมองไทยเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางอาหารของยุโรป

4. การผลักดันยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขของสหภาพยุโรป (EU Health Strategy) และการส่งเสริมระบบพหุภาคีในด้านสาธารณสุข ซึ่งจะช่วยให้สหภาพยุโรปมีอิสระในการดำเนินนโยบายทางยุทธศาสตร์ (strategic autonomy) และลดการพึ่งพาจีนและอินเดีย โดยมีสินค้ายุทธศาสตร์ของสหภาพยุโรป ได้แก่ สารออกฤทธิ์ทางยา (Active Pharmaceutical Ingredients -API) ยาและเครื่องมือแพทย์ สารเคมีและแร่ธาตุที่เป็นวัตถุดิบการผลิตทางการแพทย์ โดยกระจายห่วงโซ่อุปทานไปยังหลายประเทศ/ทวีปทั่วโลก ได้แก่ เช่น ยุโรปตะวันออก อาเซียน บราซิล และแอฟริกา นอกจากนี้ สหภาพยุโรปยังมียุทธศาสตร์ที่จะส่งเสริมระบบพหุภาคีในด้านสาธารณสุข ผลักดันบทบาทนำและรักษาผลประโยชน์ของสหภาพยุโรปในเวทีระหว่างประเทศ ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และจีน โดยมีการจัดกิจกรรมระดมทุน Coronavirus Global Response เพื่อการเข้าถึงยาและวัคซีนอย่างทั่วถึง การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการโควิด และการสนับสนุนบทบาทและการทำงานขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization -WHO)

โอกาสของไทยในการส่งเสริมธุรกิจด้านสุขภาพและสร้างความมั่นคงด้านสาธารณสุข (Health Security) ระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็งเป็นจุดแข็งของไทยในการปฏิสัมพันธ์กับภูมิภาคยุโรป โดยจะต้องมีการปรับมุมมองของการลงทุนด้านสาธารณสุขให้เป็นยุทธศาสตร์ใหม่เพื่อการเจริญเติบโต (new growth strategy) โดยไทยสามารถดำเนินการดังนี้

1. การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนาระบบสาธารณสุขกับยุโรปให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยไทยควรให้ความสำคัญกับการลงทุนในอุตสาหกรรมและการวิจัยพัฒนาด้านสาธารณสุขอย่างครบวงจร เน้นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (holistic care) แทนการรักษาเฉพาะโรคโดยอาจใช้ EEC เป็นฐานดึงดูดการลงทุนและเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ จากหุ้นส่วนในภูมิภาคยุโรปโดยเฉพาะ EU ที่มีแผน European Green Deal และ Digital Agenda เป็นหัวใจขับเคลื่อนภูมิภาค

2. พัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) และดำเนินโครงการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยให้มีมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย โดยนำมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุขผนวกกับมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพของสถานประกอบการ เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการการท่องเที่ยวของไทย นอกจากนี้ อาจกำหนดประเทศกลุ่มเป้าหมาย ในการยกเว้นการตรวจลงตราเพื่อการรักษาพยาบาล และกลุ่มประเทศเป้าหมายสำหรับกลุ่มพำนักระยะยาว และการพิจารณาจัดทำ การตรวจลงตราประเภทรักษาพยาบาล (Medical visa) เป็นต้น

3. เพิ่มการส่งออกสินค้าที่ไทยเป็นผู้ผลิตรายใหญ่อยู่แล้ว เช่น ภูมิปัญญาสายใย เข็มฉีดยา และศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตสินค้าส่งออกใหม่ เช่น สารออกฤทธิ์ทางยา ยารักษาโรค เครื่องมือแพทย์ เครื่องช่วยหายใจ โดยต้องคำนึงถึงกระบวนการขอรับรองมาตรฐานของสหภาพยุโรป ข้อได้เปรียบของประเทศที่มี FTA กับสหภาพยุโรปแล้วและสหภาพยุโรปอาจขอให้ไทยรับรองว่าหากเกิดวิกฤต ไทยจะยังส่งออกสินค้าให้สหภาพยุโรป

4. ส่งเสริมศักยภาพของไทยให้เป็นฐานการผลิตยาและวัคซีนที่สำคัญของภูมิภาค รวมถึงการ แสดงบทบาทและความพร้อมของไทยในการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับสหภาพยุโรปและนานาประเทศในการ แก้ไขปัญหาสำคัญของโลก รวมถึงการพัฒนาวัคซีนอย่างเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ

ภาพรวมความสัมพันธ์ทวิภาคีไทย-สหภาพยุโรป

1. ความสัมพันธ์ในภาพรวม ไทยและสหภาพยุโรป (European Union – EU) มีความสัมพันธ์ทางการทูตมายาวนานกว่า 40 ปี โดยได้มีการจัดตั้งคณะผู้แทนของสำนักงานคณะกรรมการการ ประชาคมยุโรปที่กรุงเทพฯ เมื่อปี 2521 (ค.ศ. 1978) ซึ่งถือเป็นคณะผู้แทนแห่งแรกของประชาคมยุโรปใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในภาพรวม ไทยกับ EU มีความสัมพันธ์ที่ดีและราบรื่น โดยในมุมมองของ EU ไทยเป็นประเทศที่ มีศักยภาพในด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว วัฒนธรรม มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และมีบทบาทนำ ในอาเซียน (ซึ่งเป็นพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญในทัศนะของ EU) สามารถเป็นหุ้นส่วนสำคัญของ EU ทั้งในด้าน การเมือง ความมั่นคงและเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขณะเดียวกัน ไทยก็มองว่า EU เป็นผู้เล่นที่ สำคัญของโลกและมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการเมือง ความมั่นคง ค่านิยม และมาตรฐานสากล ซึ่ง ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของไทยอย่างมีนัยสำคัญ และจากการที่มีจำนวนสมาชิกภาพถึง 27 ประเทศ รวมทั้ง มีนโยบายร่วมในด้านต่าง ๆ ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน EU จึงมีอิทธิพล และสามารถโน้มน้าวให้ไทยปรับเปลี่ยน นโยบายให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับมาตรฐานของ EU ได้

ปัจจุบัน ไทยกับ EU มีกลไกหรือความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคี ได้แก่ การประชุมเจ้าหน้าที่ อาวุโสไทย-EU (หัวหน้าคณะผู้แทนทั้งสองฝ่ายเป็นระดับอธิบดีของกระทรวงการต่างประเทศ) โดยล่าสุดฝ่ายไทย เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมฯ ครั้งที่ 15 ผ่านระบบการประชุมทางไกล เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2563 (ค.ศ. 2020) มี การหารือใน 4 ประเด็นหลัก คือ พัฒนาการทางเศรษฐกิจและการเมืองของไทยและสหภาพยุโรปภายใต้บริบทโค วิด-19 สถานการณ์การเมือง/สิทธิมนุษยชนในไทยและสหภาพยุโรป ความร่วมมือทวิภาคีด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิ แรงงานภายใต้กรอบ Labor Dialogue จัดทำ FLEGT-VPA (Forest Law Enforcement Governance and Trade Voluntary Partnership Agreement) เพื่อส่งเสริมการค้าไม้ถูกกฎหมายและการป่าไม้ที่ยั่งยืน ความ ร่วมมือป้องกันประมง IUU ความคืบหน้าของการพิจารณาร่างความตกลงว่าด้วยความเป็นหุ้นส่วนและความ ร่วมมือรอบด้าน (Partnership and Cooperation Agreement - PCA) และการฟื้นฟูการเจรจา FTA การจัดตั้ง กลไกหารือด้านความมั่นคงไทย-EU ความร่วมมือในประเด็นภูมิภาค/ระดับโลก ได้แก่ โครงการเพิ่มขีด ความสามารถของไทยในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศการยกระดับความร่วมมือ

ด้าน IUU ไปสู่ระดับอาเซียน ความร่วมมือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านกรอบศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (ASEAN Centre for Sustainable Development Studies and Dialogue – ACSDD) การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค

ด้านการเมืองเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2560 (ค.ศ. 2017) EU ได้ปรับข้อมติให้มีการติดต่อทางการเมืองกับไทยได้ในทุกระดับ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ไทยกับ EU และประเทศสมาชิก EU สามารถเดินหน้าได้อย่างมีพลวัตมากขึ้น โดยในปี 2561 (ค.ศ. 2018) ได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับรัฐมนตรีกับประเทศสมาชิก EU ในหลายโอกาส และในระดับผู้นำ โดยนายกรัฐมนตรีได้เดินทางไปเยือนสหราชอาณาจักร ฝรั่งเศสและเยอรมนี นอกจากนี้ ยังได้พบหารือกับนางเฟเดริกา โมเกรินี (Federica Mogherini) อดีตผู้แทนระดับสูงของ EU ด้านการต่างประเทศและนโยบายความมั่นคง (HR/VP) เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2562 (ค.ศ. 2019) ที่กรุงเทพฯ และเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2562 (ค.ศ. 2019) ที่ประชุมคณะมนตรีต่างประเทศของสหภาพยุโรป (Foreign Affairs Council – FAC) ได้มีข้อมติเกี่ยวกับประเทศไทย โดยรับทราบพัฒนาการทางการเมืองของไทยภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนมีนาคม 2562 (ค.ศ. 2019) และเห็นว่า เป็นโอกาสอันเหมาะสมที่สหภาพยุโรปจะเดินหน้าเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมถึงประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และพหุนิยมประชาธิปไตย โดยเตรียมที่จะลงนาม PCA กับประเทศไทย และย้ำถึงความสำคัญที่จะฟื้นการเจรจา FTA ไทย-สหภาพยุโรป ในการหารือระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและนายโจเซป บอร์เรลล์ ฟอนเตแยส (Josep Borrell Fontelles) HR/VP คนปัจจุบัน เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562 (ค.ศ. 2019) ฝ่าย EU ย้ำถึงความมุ่งมั่นที่จะเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับไทยด้วยการลงนามใน PCA โดยเร็ว และดำเนินการเพื่อฟื้นการเจรจา FTA

ในส่วนของ การเตรียมการเพื่อลงนาม PCA นั้น ในเบื้องต้น ต้องมีการปรับปรุงร่าง PCA ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งไทยได้ส่งข้อเสนอที่จะปรับแก้เนื้อหาของร่างเอกสารดังกล่าวให้กับ EU แล้ว และต่อมา เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2563 (ค.ศ. 2020) คณะผู้แทน EU ประจำประเทศไทยได้มีหนังสือนำส่งร่าง PCA ที่ฝ่าย EU และประเทศสมาชิกได้ปรับแก้ สถานะวันที่ 24 กรกฎาคม 2563 (ค.ศ. 2020) ให้แก่กระทรวงฯ และเมื่อวันที่ 25 กันยายน ๒๕๖๓ (ค.ศ. 2020) กระทรวงฯ ได้จัดการประชุมประสานข้อคิดเห็นและท่าทีของหน่วยงานไทยต่อร่างความตกลง PCA ที่ปรับแก้โดยฝ่าย EU เพื่อเตรียมท่าทีไทยในการประชุมร่วมกับฝ่าย EU ในช่วงตั้งแต่เดือนธันวาคม 2563 เป็นต้นไป นอกจากนี้ ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-EU ครั้งที่ 15 อธิบดีกรมยุโรปได้แจ้งต่อที่ประชุมฯ ว่า หน่วยงานไทยไม่ขัดข้องต่อการเดินหน้าจัดทำความตกลง PCA กับ EU โดยตั้งเป้าหมายให้บรรลุการเจรจาและลงนามภายในปี 2564 (ค.ศ. 2021) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีข้อปรับแก้ รวมถึงข้อเสนอความร่วมมือใหม่ ๆ จากฝ่าย EU จึงจำเป็นต้องหารือในรายละเอียดอีกครั้งในลักษณะการประชุมกลุ่มย่อยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของฝ่ายไทย EU ให้ความสำคัญกับประเด็นสิทธิมนุษยชน

และการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบพหุนิยม โดยที่ผ่านมา ได้ร่วมกับประเทศยุโรปส่งเจ้าหน้าที่การทูตเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการพิจารณาคดีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความถดถอยทางพัฒนาการพหุนิยมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในไทย อาทิ การดำเนินคดีต่อพรรคฝ่ายค้านและนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงได้ติดตามและหยิบยกประเด็นทางการเมืองอื่น ๆ ในระหว่างการหารือกับฝ่ายไทย ได้แก่ ข้อห่วงกังวลเรื่องพหุนิยมทางการเมือง เสรีภาพในการแสดงออกและสื่อการเร่งรัดกระบวนการออกกฎหมายต่อต้านการทรมานและการบังคับสูญหาย และร่าง พ.ร.บ. คูชีวิต โทษประหารชีวิตและกรณีสูญหายของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไทยในต่างประเทศ ฯลฯ

ด้านสังคม EU เริ่มเข้ามามีบทบาทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยตั้งแต่ปี 2552 (ค.ศ. 2009) ผ่านการให้ทุนสนับสนุนด้านการพัฒนาภายใต้ชื่อโครงการ Civil Society Organizations and Local Authorities (CSO-LA) Programmed ซึ่งการกำหนดนโยบายการให้ทุนของ EU นั้นจะคำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายของประเทศที่จะเข้าไปดำเนินโครงการเป็นหลัก โดยจะเน้นการสนับสนุนแก่องค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ อาทิ ชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ สมาคมการค้าท้องถิ่น องค์กรผู้บริโภค องค์กรผู้หญิงและเด็ก องค์กรด้านวัฒนธรรม องค์กรด้านการศึกษาวิจัยและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย โบสถ์ องค์กรทางศาสนาและชุมชน องค์กรด้านสื่อ มูลนิธิทางการเมืองที่เป็นอิสระ รวมถึงองค์กรภาครัฐในระดับท้องถิ่น สำหรับช่วงปี 2561-2563 (ค.ศ. 2018-2020) EU ให้การสนับสนุนแก่ประเทศไทยภายใต้โครงการ CSO-LA เป็นจำนวน 9,445,000 ยูโร (319 ล้านบาท) (ร้อยละ 9.43 ของทุนฯ ที่ให้แก่ประเทศในภูมิภาคเอเชีย)

ด้านเศรษฐกิจด้านการค้า ในปี 2562 (ค.ศ. 2019) EU เป็นคู่ค้าสำคัญลำดับที่ 5 ของไทย รองจากอาเซียน จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ มีมูลค่าการค้ารวม 44,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (1,378,258 ล้านบาท) ลดลงจากปี 2561 (ค.ศ. 2018) รวม 4,545 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (138,833 ล้านบาท) หรือร้อยละ 9.1 ทั้งนี้ ในปี 2562 (ค.ศ. 2019) ไทยยังได้เปรียบดุลการค้าเป็นมูลค่า 2,663 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (74,357 ล้านบาท) ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีไทย โดยกระทรวงพาณิชย์ ได้เข้าร่วมและจัดให้มี Exploratory talks กับฝ่าย EU เพื่อเปรียบเทียบระดับเป้าหมาย (level of ambition) ระหว่างกันว่า สอดคล้องกันหรือไม่ ตลอดจนเตรียมการเกี่ยวกับเนื้อหาของความตกลง FTA ก่อนการฟื้นการเจรจากับสหภาพยุโรปอย่างเป็นทางการ โดยมีการหารือแล้ว 2 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 19-20 พฤศจิกายน 2562 (ค.ศ. 2019) ที่กรุงบรัสเซลส์ และวันที่ 3-4 กุมภาพันธ์ 2563 (ค.ศ. 2020) ที่กรุงเทพฯ โดยครั้งที่ 3 จะจัดขึ้นในวันที่ 2-3 ธันวาคม 2563 (ค.ศ. 2020) ผ่านระบบการประชุมทางไกล ต่อจากการประชุมคณะทำงานด้านการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับ EU (Thailand-EU Working Group on Trade and Investment) ในวันที่ 1 ธันวาคม 2563 (ค.ศ. 2020)

2. ความร่วมมือด้านมาตรฐานระหว่างไทย-สหภาพยุโรป มีความร่วมมือในการยกระดับมาตรฐานในด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับระเบียบและกฎเกณฑ์ของ EU ที่สำคัญ ได้แก่ มาตรฐานด้านการประมง แรงงาน การบินพลเรือน ผลิตภัณฑ์ไม้ ทรัพย์สินทางปัญญา และด้านภาษี ซึ่งการยกระดับมาตรฐานเหล่านี้ ถือเป็นการสร้างความยั่งยืนในระยะยาวให้กับประเทศไทย ในขณะที่ฝ่าย EU มุ่งที่จะให้เกิดความเท่าเทียมในการแข่งขันในตลาดของ EU เป็นสำคัญด้วยความร่วมมือที่เห็นผลเป็นรูปธรรมมากที่สุดระหว่างไทยกับ EU ในช่วงที่ผ่านมา คือ การแก้ไขการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing) โดยเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2562 (ค.ศ. 2019) EU ได้ประกาศปลดใบเหลืองให้แก่ไทย เพื่อแสดงการยอมรับความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหการทำประมง IUU ที่มีผลเป็นรูปธรรมและเป็นมาตรฐานสากลของไทย ทั้งนี้ ภายหลังจากการปลดใบเหลือง ไทยยังคงมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานร่วมกับ EU อย่างต่อเนื่อง ผ่านกลไกคณะทำงานร่วมระหว่างรัฐบาลไทยและคณะกรรมการอำนวยการยุโรปในการต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม โดยกรมประมงได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมคณะทำงานร่วมฯ ไปแล้ว 3 ครั้ง เมื่อวันที่ 13-15 กุมภาพันธ์ 2562 (ค.ศ. 2019) วันที่ 9-10 ธันวาคม 2562 (ค.ศ. 2019) และวันที่ 27 พฤษภาคม 2563 (ค.ศ. 2020) และกำลังจะมีการประชุมครั้งที่ 4 ในวันที่ 3 ธันวาคม 2563 (ค.ศ. 2020) ในโอกาสที่ไทยเป็นประธานอาเซียนในปี 2562 (ค.ศ. 2019) ไทยมีแนวคิดหลักที่จะส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ และส่งเสริมการประมงอย่างยั่งยืนและผลักดันการแก้ไขปัญหการทำประมง IUU ในภูมิภาคอาเซียนด้วย โดยไทยมุ่งหวังจะจัดตั้ง ASEAN Network for Combating IUU Fishing (AN-IUU) ให้เป็นกลไกการต่อต้านการทำประมง IUU ของอาเซียน ซึ่งไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ASEAN Meeting on Combating IUU Fishing in Partnership with the EU จำนวน 2 ครั้ง เมื่อเดือนเมษายนและเดือนธันวาคม 2562 (ค.ศ. 2019) โดยประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการหารือเกี่ยวกับการจัดตั้ง AN-IUU รวมถึงการพิจารณาร่างเอกสารในการจัดตั้ง AN-IUU ได้แก่ Cooperative Framework, TOR และ Rules of Procedure โดยล่าสุด เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2563 (ค.ศ. 2020) ที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ด้านการเกษตรและป่าไม้สมัยพิเศษ (AMAF) ได้ให้ความเห็นชอบ (endorse) เอกสารจัดตั้งเครือข่าย AN-IUU แล้ว โดยในขั้นต่อไป ไทยจะเป็นเจ้าภาพการประชุมเครือข่าย AN-IUU ครั้งที่ 1 ในเดือนธันวาคม 2563 (ค.ศ. 2020) ในระหว่างการเข้าเยี่ยมคารวะนายกรัฐมนตรีของนางเฟเดริกา โมเกรินี อดีต HR/VP เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2562 (ค.ศ. 2019) นายกรัฐมนตรีได้สนับสนุนในหลักการเกี่ยวกับข้อเสนอจัดตั้งเวทีความมั่นคง (Security Dialogue) ระหว่างไทยกับ EU การยกระดับความสัมพันธ์อาเซียน-EU เป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ และการสมัครเป็นผู้สังเกตการณ์ในกิจกรรม ADMM-Plus EWG พร้อมย้ำว่า EU เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ของอาเซียนโดยพลตินัย ซึ่งฝ่าย EU ยินดีกับท่าทีดังกล่าวของไทยและย้ำว่า EU เป็นผู้เล่นด้านความมั่นคงที่มีบทบาทสำคัญ และต้องการเป็นหุ้นส่วนกับไทยและภูมิภาค EU ให้ความสำคัญกับประเด็นความมั่นคงทางทะเลและสมุทรศาสตร์ การต่อต้านการก่อการร้าย

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความมั่นคงทางไซเบอร์ในประเด็นการจัดตั้ง Security Dialogue ระหว่างไทยกับ EU หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ได้แจ้งแก่ฝ่าย EU ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-EU ครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2563 ว่า ฝ่ายไทยพร้อมที่จะหารือกับฝ่าย EU โดยอาจพิจารณาหารือเบื้องต้นเกี่ยวกับขอบเขตของกลไกฯ ผ่านระบบการประชุมทางไกลภายในปี 2563 (ค.ศ. 2020) นี้ โดยทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะหารือกันใน 3 ประเด็นสำคัญได้แก่ ความมั่นคงทางทะเล การต่อต้านการก่อการร้าย และความมั่นคงทางไซเบอร์ความร่วมมือด้านวิชาการและการพัฒนา EU มีโครงการสนับสนุนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษาวิจัยของไทยในการเพิ่มขีดความสามารถบุคลากรภาครัฐและเอกชนในหลายระดับ ได้แก่ ระดับอาเซียน ระดับภูมิภาคเอเชีย (โครงการ SWITCH-Asia) และระดับโลก (ทุน Erasmus Mundus และ Erasmus+ และทุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม Horizon 2020) นอกจากนี้ ในส่วนของความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในระดับทวิภาคี EU ได้จัดสรรงบประมาณจำนวน ๒ ล้านยูโรจากโครงการ ASEAN Regional Integration Support by the EU (ARISE Plus) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของไทยในด้านเศรษฐกิจการค้า ได้แก่ การส่งเสริมศักยภาพเรื่องจัดซื้อจัดจ้าง การส่งเสริมศักยภาพเรื่องการแข่งขันทางการค้า และการส่งเสริมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้ ปัจจุบัน EU อยู่ระหว่างการเจรจากับฝ่ายไทย เพื่อจัดทำ Financing Agreement สำหรับโครงการ ARISE Plus แบบทวิภาคีระหว่างไทย-EU โดยมีกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ประสานงานในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-EU ครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2563 (ค.ศ. 2020) ทั้งสองฝ่ายได้หารือถึงโครงการความร่วมมือด้านวิชาการและการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมในด้านต่าง ๆ อาทิ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการรับมือกับฝุ่นละออง PM 2.5 โครงการด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านศูนย์ ACSDSD โดยเฉพาะในประเด็นการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โครงการพัฒนาขีดความสามารถด้านการลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ ฯลฯ โดย เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 (ค.ศ. 2020) กรมนยุโรปได้จัดการประชุมหน่วยงานไทย (GISTDA กรมควบคุมมลพิษ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) เพื่อประสานงานและกำหนดทิศทางการร่วมมือทางวิชาการของไทยกับโครงการ Copernicus Programmed ของสหภาพยุโรปโดยมีเป้าหมายในการใช้ข้อมูลดาวเทียมของโครงการฯ เพื่อเสริมข้อมูลของฝ่ายไทยในการคาดการณ์มลภาวะทางอากาศ รวมทั้งประกอบการจัดทำนโยบายในการรับมือกับฝุ่นละออง PM 2.5 โดยที่ประชุมเห็นพ้องว่า ชุดข้อมูลของ Copernicus จะเป็นประโยชน์ต่อไทยโดยจะช่วยเสริมข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีความแม่นยำและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่เฉพาะในด้านการจัดการฝุ่นละอองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเกษตร การป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ ฯลฯ ด้วย

5. ความร่วมมือกับอาเซียน EU มองอาเซียนว่าเป็นหุ้นส่วนโดยธรรมชาติ (natural partner) และประสงค์จะมีความร่วมมือในทุกมิติ โดยในการประชุม ASEAN-EU Ministerial Meeting (AEMM) ครั้งที่ 23 เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2563 (ค.ศ.2020) ทั้งสองฝ่ายได้ยกระดับความสัมพันธ์จาก “หุ้นส่วนที่เพิ่มพูน” (Enhanced Partnership) เป็น “หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์” (Strategic Partnership) โดยมีเป้าหมายในการบรรลุความตกลง Comprehensive Air Transport Agreement (CATA) และฟื้นการเจรจาความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-EU ในโอกาสแรก EU พยายามแสดงบทบาทภายใต้กรอบ ASEAN Regional Forum (ARF) โดยเฉพาะในด้านความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเล และเสนอตัวที่จะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการรับมือกับความท้าทายด้านความมั่นคงทางทะเล ต้องการจะเข้าร่วมการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit – EAS) ซึ่งเป็นเวทียุทธศาสตร์ของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และเข้าร่วมกิจกรรมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus Experts’ Working Group Activities) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการจัดการความมั่นคงในระดับภูมิภาค ซึ่งฝ่าย EU สนใจจะมีบทบาทในคณะทำงานฯ สองคณะ ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และด้านความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งถือเป็นวาระหลักของ EU ในการหารือกับอาเซียน ในด้านการเมืองและความมั่นคง โดย EU หวังว่าไทยจะช่วยสนับสนุนและผลักดันให้ความประสงค์ของ EU ในประเด็นการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่ประชุม AEMM ครั้งที่ 23 ได้เห็นชอบการยกระดับความสัมพันธ์อาเซียน-EU สู่อันดับเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ ซึ่งล่าช้ามาจากช่วงต้นปี 2562 (ค.ศ. 2019) เนื่องจากประเด็นน้ำมันปาล์มระหว่าง EU กับอินโดนีเซียและมาเลเซีย โดยเพียงไม่กี่วันก่อนการประชุมฯ ประเด็นดังกล่าวถูกแก้ไขโดยทั้งสองฝ่ายสามารถตกลง TOR สำหรับคณะทำงานร่วมระหว่าง EU กับประเทศสมาชิกอาเซียนที่เกี่ยวข้องว่าด้วยเรื่องน้ำมันจากพืชได้ ซึ่ง EU เป็นฝ่ายยินยอมให้รวมการหารือเกี่ยวกับน้ำมันจากพืชทุกประเภทไว้ใน TOR ของคณะทำงานร่วมฯ จากที่ในเบื้องต้นกำหนดจะหารือกันเฉพาะเรื่องน้ำมันปาล์มเท่านั้น คณะทำงานร่วมดังกล่าวจะหารือเพื่อดำเนินการต่อข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับการส่งออกน้ำมันจากพืชไปยัง EU ซึ่งรวมถึงกฎข้อบังคับฉบับใหม่ของ EU เรื่องการส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy Directive – RED II) ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์มในการส่งออกน้ำมันปาล์มไปยัง EU ถัดมาในการประชุม AEMM ครั้งที่ 23 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2563 ผ่านระบบการประชุมทางไกล โดยที่ประชุมได้ตกลงที่จะยกระดับความสัมพันธ์สู่หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ และมีการหารือในประเด็นที่สำคัญ อาทิ ความร่วมมือด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือกับโควิด-19 การส่งเสริมการเข้าถึงวัคซีนอย่างเท่าเทียม ความร่วมมือในการฟื้นฟูจากโควิด-19 การผลักดันการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-อียู และอาเซียน-อียู การส่งเสริมความเชื่อมโยงและความร่วมมือด้านความยั่งยืน โดยเฉพาะผ่านศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการหารือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ประเทศไทย และการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับ EU (PMC+1 Session with the EU) ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2563 ผ่านระบบการประชุมทางไกลโดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การย้ำการยกระดับความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ รวมถึงการสนับสนุนต่อระบบพหุภาคีนิยมและระเบียบสากลที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน

ของกฎระเบียบการเพิ่มพูนความร่วมมือด้านโควิด-19 โดยเฉพาะการพัฒนาและวัคซีนโควิด-19 ให้เป็นสินค้าสาธารณะ การย้ำความสำคัญของการรักษาความเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน และการเปิดกว้างของการค้าและการลงทุน รวมถึงการจัดทำ ASEAN-EU FTA และการบรรลุความตกลง CATA (Comprehensive Air Transport Agreement) และการเพิ่มพูนความร่วมมือในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนในสาขาที่มีประโยชน์ร่วมกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสุดท้ายคือการประชุม ASEAN-EU Dialogue on Sustainable Development ครั้งที่ 2 ที่กรุงบรัสเซลส์ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2563 ณ กรุงบรัสเซลส์ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานร่วมกับนาง Jutta Urpilainen กรรมาธิการยุโรปด้านหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่ประชุมเน้นย้ำความสำคัญของการสร้างความเป็นหุ้นส่วนด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนระหว่างอาเซียนกับ EU โดยเฉพาะการส่งเสริมการเติบโตสีเขียวและการดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย European Green Deal ของ EU ตลอดจนให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างบทบาทของสตรีและเยาวชนสตรีอย่างรอบด้าน โดยอาเซียนและ EU สามารถส่งเสริมความร่วมมือต่าง ๆ ข้างต้นผ่านเวทีและกลไกที่มีอยู่แล้ว อาทิ ศูนย์ ACSDS อนึ่ง การประชุม ASEAN-EU Dialogue for Sustainable Development จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2560 ที่กรุงเทพฯ โดยเป็นการดำเนินการตามผลการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียน-สหภาพยุโรป ครั้งที่ 21 เมื่อปี 2559 ให้จัดตั้งเวทีหารือความร่วมมือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนระหว่างกัน รวมทั้งเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุป

การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป ดังที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น ล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการค้ายุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความร่วมมือในกรอบต่าง ๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการสร้างความยั่งยืน มั่นคง และมีคุณภาพในการดำเนินชีวิตของประชาชนในประเทศ อาทิ การหารือในระดับสูงต่าง ๆ ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปและการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-สหภาพยุโรป หรือ Thai - EU Senior Officials' Meeting - Thai - EU SOM และความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการเข้าร่วมการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป หรือ Thai - EU FTA รวมถึง แผนแม่บทด้านกาต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (5 S หรือ 5 มิ) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศและกรมยุโรปในการขับเคลื่อนการทำงานภาพรวมของกระทรวงการต่างประเทศที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยกตัวอย่างเช่น 5 S หรือ 5 มิ ได้แก่ 1. Security (มีความมั่นคง) ในด้านเศรษฐกิจ โดยการฟื้นฟูและเสริมสร้างความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจภายในประเทศ เช่น การหารือกับประเทศที่มีความพร้อมและหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องของไทย เพื่อเตรียมมาตรการที่มีความเหมาะสมในการอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย 2. Sustainability (มีความมั่นคง ยั่งยืน) ในด้านการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความเชื่อมั่นแก่ต่างประเทศ โดยเฉพาะประเด็นด้านการเมือง 3. Standard (มีมาตรฐานสากล) ในด้านความมั่นคงของมนุษย์โดยการให้ความคุ้มครองและกำกับดูแล อำนาจความสะดวกคนไทยในต่างประเทศให้มีความสุขภาพ 4. Status (มีเกียรติภูมิ) ในด้านการยกระดับมาตรฐานของไทย

ในมิติต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานสากล เช่น การนำแนวความคิด BCG Model เป็นหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจ และ 5. Synergy (มีพลัง) ในด้านการปรับปรุงโครงสร้างและกลไกการทำงานของกระทรวงต่อสิ่งท้าทายใหม่ ๆ สนับสนุนการดำเนินนโยบาย “One roof” และการวางแผนการใช้พื้นที่ในการทำงานร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะในการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรป ในยุคโควิด-19

สรุป

ยุโรปเป็นกลุ่มประเทศเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของไทย โดยไทยมีนโยบายมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากยุโรปในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยใช้แนวทางการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความเคารพ ความเข้าใจ และผลประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งให้ยุโรปยอมรับไทยในฐานะ “key player” “logistics hub” และ “trade and investment partner” และ “responsible international player” ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็น “reliable partner” ของสหภาพยุโรป รวมทั้งส่งเสริมความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดีของไทย พร้อมทั้งเสริมสร้างภาพลักษณ์ของไทยในฐานะประเทศผู้ให้ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายทุกภาคส่วนของไทยกับประเทศในยุโรปเพื่อส่งเสริมศักยภาพและสร้างขีดความสามารถในการประกอบการของคนไทย และเพื่อดึงดูดนักลงทุนยุโรปมาลงทุนในกลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมตามนโยบาย Thailand 4.0

การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปและไทยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565 และแผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement) โดยไทยยังสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในกรอบความร่วมมือการประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting – ASEM) เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพคน การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสหภาพยุโรปและไทยในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ส่งเสริมบทบาทของไทยให้มีสถานะและเกียรติภูมิ ทำให้สหภาพยุโรปเห็นถึงความมุ่งมั่นของไทยในเวทีระหว่างประเทศในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นประเด็นที่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน บทบาทของไทยดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมความไว้วางใจ และช่วยให้ความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างทั้งสองฝ่ายมีความแน่นแฟ้น มีพลวัต และมีพัฒนาการอย่างเป็นรูปธรรม

การปรับตัวให้เข้าสู่วิถีโลกใหม่หลังโควิด-19 ไทยจะต้องตระหนักถึงนัยทางการเมืองระหว่างประเทศ ผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับจีน Brexit การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการโยกย้ายฐานการผลิตและการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทาน การประเมินผลประโยชน์ของไทยในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ผลกระทบในภาคการเงิน ภายใต้บริบทใหม่โดยเน้นเชิงคุณภาพ ส่งเสริมธุรกิจสุขภาพและคุณภาพชีวิต

การส่งเสริมการส่งออกที่ยังสามารถแข่งขันได้ การลงทุนโดยสานต่อโครงการ EEC และประเทศไทย 4.0 การพัฒนาแรงงานคุณภาพการและภาคการส่งออกของไทย และนำมาปรับทางเลือกการทูตเศรษฐกิจของไทยกับสหภาพยุโรป โดยพิจารณาจากจุดแข็งปรับตัวอ่อน ต่อยอดโอกาส และเตรียมรับมือกับความท้าทาย โดยไทยสามารถพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของไทย ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น การสร้างจุดแข็งในด้านการท่องเที่ยวฟื้นฟู SMEs การเตรียมรองรับการขยายตัวเศรษฐกิจดิจิทัล การรักษาสภาพแวดล้อมการเปิดเสรีการค้า การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ การส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์และการจ้างงาน

ในยุคโควิด-19 สหภาพยุโรปก็ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาที่สืบเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ ความเป็นเอกภาพและความน่าเชื่อถือขององค์กร อีกทั้งตระหนักได้ชัดเจนยิ่งขึ้นถึงความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ที่จีนมีต่อภูมิภาคยุโรป ในขณะที่ไทยก็รับรู้มากขึ้นถึงการพึ่งพาเงินบาทจนขาดสมดุล และประสงค์ที่จะปรับตัวให้เข้าสู่วิถีโลกใหม่หลังโควิด-19 ดังนั้นทั้งสองฝ่ายสามารถร่วมกันพัฒนานโยบายเพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในภาพใหญ่แนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ระหว่างกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความท้าทายจากอิทธิพลของจีนและการปรับนโยบายทางเศรษฐกิจในยุคโควิด-19 โดยไทยสามารถเน้นจุดเด่นของไทยที่เป็นหุ้นส่วนที่สำคัญและน่าเชื่อถือของสหภาพยุโรป และเล็งเห็นถึงโอกาสในการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรป เช่น การพัฒนามาตรฐานและการสร้างความมั่นคงมนุษย์ (Human Security) การเป็นฐานการผลิตและส่งออกและสร้างความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) การส่งเสริมธุรกิจด้านสุขภาพและสร้างความมั่นคงด้านสาธารณสุข (Health Security) การสร้างความสมดุล ความยั่งยืน และการมีความพอเพียงเป็นพื้นฐานสำคัญของแนวคิดทางเศรษฐกิจช่วงหลังโควิด-19 ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นที่เป็นรากฐานที่แท้จริงของการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงที่มีประเด็นเรื่อง Brexit ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป รวมถึงการถดถอยที่รุนแรงจากสิ่งที่สหภาพยุโรปเผชิญหน้าและผ่านพ้นมาก่อนประเทศไทย และการสานต่อความร่วมมือด้านต่าง ๆ ที่อาจค้างค้ำและไม่มีคำตอบให้สามารถดำเนินต่อไปได้ในอนาคตอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะประเด็นด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่ประเทศไทยมีความโดดเด่น ซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบของการสร้างความร่วมมือและการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปในยุคโควิด-19 ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เอกสารที่ไม่ตีพิมพ์

กรมยุโรป. “แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565” เอกสารยุทธศาสตร์. 2561

กรมยุโรป. “แผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement)” เอกสารยุทธศาสตร์. 2561

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

จิรายุ โพธิราช. “FTA ไทย-ยุโรป: สำคัญอย่างไร และเดินหน้าไปถึงไหนแล้ว?”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.sceic.com/th/detail/product/6440>, 2561

“ไทย-อียู FTA ความหวังที่สดใสท่ามกลางความผันผวนของเศรษฐกิจโลก”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://globthailand.com/eu222082019/>, 2561

“แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.mfa.go.th/main/contents/files/policy-20190111-114336-037494>, 2561

“ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://nscr.nesdb.go.>, 2562

ร่วมสร้างสรรค์แบ่งปันความรู้เพื่อสังคมแห่งการเรียนรู้. “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.thailibrary.in.th/national-strategy-20yrs/>, 2561

“สถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ รายเดือนสะสมปี 2562 (มกราคม-ธันวาคม)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.boi.go.th/upload/content/Q4%202562_5e3b87320a255, 2562

“Client and Supplier Countries of the EU27 in Merchandise Trade”. (Online). Available : <https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/September>, 2019

ภาษาต่างประเทศ

Journals and Newspapers

Wright, J. Thomas. “The Contest for the 21st Century and the Future of American Power”, Yale University Press. May 2017.

Kiatpongsan, Chaiyakorn. “The EU - Thailand and New Bilateralism”, Amsterdam University Press. January 2011.

Lee, Hsien Loong. “The Endangered Asian Century: America”, China and the Perils of Confrontation. March 2020.

Green, Michael. “Geopolitics Scenario for Asia after COVID-19”, Center for Strategic and International Studies. September 2020.

Research, Report and Thesis

Blackwill Robert and Thomas Wright. "The End of World Order and American Foreign Policy". Council of Foreign Relations 86, 2020.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายศศิวัฒน์ ว่องสินสวัสดิ์

วัน เดือน ปี เกิด 19 มีนาคม 2509

การศึกษา โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน
ปริญญาตรี สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปริญญาโท สาขาการเมืองระหว่างประเทศ International University of Japan
ประเทศญี่ปุ่น

ประวัติการทำงานโดยย่อ

2531-2532 ผู้ช่วยเลขานุการ กองยุโรป กรมการเมือง
2534-2536 เลขานุการตรี กองกิจการเพื่อการพัฒนา กรมองค์การระหว่างประเทศ
2536-2538 เลขานุการโท กองการสังคม กรมองค์การระหว่างประเทศ
2538-2540 เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา
2540-2541 เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา
2542-2543 เลขานุการเอก กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
2543-2544 เลขานุการเอก สำนักงานปลัดกระทรวง
2544-2548 ที่ปรึกษา สำนักงานรัฐมนตรี
2548-2549 ที่ปรึกษา คณะทำงานการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา
2549 ผู้อำนวยการกองอาเซียน 3 กรมอาเซียน
2550-2551 อัครราชทูตที่ปรึกษา สำนักงานรัฐมนตรี
2551-2554 อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
2554-2555 อัครราชทูตที่ปรึกษา กรมพิธีการทูต
2555-2556 ผู้อำนวยการกองอเมริกาเหนือ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้
2556-2559 รองอธิบดีกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา
2559-2561 เอกอัครราชทูตและรองผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา
สมาพันธ์รัฐสวิส

2561-ปัจจุบัน อธิบดีกรมยุโรป

ตำแหน่งปัจจุบัน อธิบดีกรมยุโรป

สรุปย่อ

ลักษณะ วิชาการเมือง

เรื่อง แนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ผู้วิจัย นายศศิวัฒน์ ว่องสินสวัสดิ์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ตำแหน่ง อธิบดีกรมยุโรป

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ก่อนที่จะมีการออกข้อมติของคณะมนตรีสหภาพยุโรปเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2557 ลดระดับความสัมพันธ์กับไทยโดยระงับการเยือนอย่างเป็นทางการในระดับการเมือง และชะลอการลงนามในกรอบตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างกัน (Partnership and Cooperation Agreement-PCA) จนกว่าที่ไทยจะมีรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งนั้น ไทยและสหภาพยุโรปมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในทุกมิติ และได้มีการหารือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อเร่งลงนามในกรอบตกลงว่าด้วยการเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างกัน (Partnership and Cooperation Agreement - PCA) ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ลงนามย่อในร่างกรอบความตกลงดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2556 และอยู่ระหว่างดำเนินการภายในของแต่ละประเทศก่อนที่จะมีลงนามร่างกรอบความตกลงดังกล่าว การลงนามความตกลง PCA นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสหภาพยุโรปกำหนดให้ไทยต้องบรรลุกรอบความตกลง PCA ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปก่อน จึงจะสามารถบรรลุความตกลงการค้าเสรี ไทย-สหภาพยุโรปได้ ซึ่งความตกลงการค้าเสรีดังกล่าวจะช่วยให้การค้าโดยรวมและการส่งออกของไทยไปยังสหภาพยุโรปขยายตัวเพิ่มขึ้น อีกทั้งจะช่วยดึงดูดการลงทุน และยกระดับกฎหมายและกฎระเบียบภายในประเทศให้เทียบเท่าระดับสากล ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุนของไทยกับต่างชาติน่ามากขึ้นตามไปด้วย

แม้ว่าข้อมติของสหภาพยุโรปเมื่อปี 2557 ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการค้าการลงทุนระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป รวมทั้งความร่วมมืออื่น ๆ ที่มีอยู่ เช่น ความร่วมมือสาขาการศึกษาและวิทยาศาสตร์แต่ข้อมติดังกล่าวก็ทำให้สหภาพยุโรปชะลอการลงนามในกรอบตกลง PCA ส่งผลให้การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีเกิดความล่าช้า หากเทียบกับความคืบหน้าของการเจรจาระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศอื่น เช่น เวียดนาม ส่งผลให้ไทยเสียความสามารถด้านการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดยุโรป

อย่างไรก็ดี เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2560 ที่ประชุมคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศ (EU Foreign Affairs Council-FAC) มีมติให้สหภาพยุโรปสามารถมีการติดต่อทางการเมืองกับไทยได้ในทุกระดับ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปและประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป สามารถเดินหน้าได้อย่างมีพลวัตมากยิ่งขึ้น โดยเมื่อปี 2561 ได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนกับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปในหลายโอกาส ทั้งในระดับรัฐมนตรีและระดับผู้นำ นอกจากนี้ ยังมีมติให้สำรวจความพร้อมของทั้งสองฝ่ายในการกลับมาเจรจาการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรปอีกครั้ง ซึ่งทั้งสอง

ฝ่ายได้หารืออย่างไม่เป็นทางการในกรอบคณะทำงานด้านการค้าและการลงทุนภายใต้การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสไทย-สหภาพยุโรปเมื่อเดือนกรกฎาคม 2562 ที่กรุงเทพฯ อย่างไรก็ตาม สหภาพยุโรปยังคงยึดตามที่ระบุในข้อมติว่า พร้อมจะรื้อฟื้นการเจรจาการค้าเสรีก็ต่อเมื่อมีการลงนามในร่างความตกลง PCA ก่อน ซึ่งจะต้องเป็นช่วงเวลาหลังจากที่ไทยมีการเลือกตั้งเท่านั้น

ภายหลังจากการเลือกตั้งของไทยเมื่อเดือนมีนาคม 2562 สหภาพยุโรปได้ดำเนินการความสัมพันธ์กับไทยแบบสมดุล (Balanced engagement) โดยแสดงความมุ่งมั่นที่จะขยายความร่วมมือต่าง ๆ กับไทยต่อไปในอนาคต ในขณะเดียวกัน สหภาพยุโรปก็ยังยืนยันที่จะแสดงความห่วงกังวลเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตยของไทย โดยที่ผ่านมาได้แสดงความห่วงกังวลกับไทยต่อประเด็นดังกล่าวในหลายโอกาส รวมถึงได้ส่งเจ้าหน้าที่การทูตเข้าร่วมสังเกตการณ์เมื่อนายธนารท จรุงเรืองกิจ เข้าพบพนักงานสอบสวนเพื่อรับฟังข้อกล่าวหาเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2562 และให้ความสนใจกับการดำเนินคดีของนักเคลื่อนไหวทางการเมืองรายอื่น ๆ ของไทย ข้อบ่งชี้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าสหภาพยุโรปจะมุ่งหน้าสานสัมพันธ์และความร่วมมือกับไทย แต่ก็ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองของไทย โดยเห็นว่าการเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสันติภาพ ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนในไทย เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับ core value ของ EU และยังคงช่วยยกระดับบทบาทของตนในฐานะผู้เล่นที่สำคัญของภูมิภาคและของโลกในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

ล่าสุด เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2562 ที่ประชุมคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศมีมติที่จะเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับไทยในด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือในด้านที่ทั้งสองฝ่ายมีผลประโยชน์ร่วมกัน อาทิ การลงนามร่างกรอบความตกลง PCA และการรื้อฟื้นการเจรจาความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป โดยที่สหภาพยุโรปเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของไทย เนื่องจากเป็นคู่ค้าที่สำคัญ และการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของไทยที่ให้ความสำคัญกับการเป็นหุ้นส่วนในทุกมิติ ทั้งด้านการพัฒนาและความเชื่อมโยง การค้าการลงทุน และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไทยจึงควรใช้โอกาสนี้ดำเนินการความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปในทางที่ตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของไทยให้มากที่สุดโดยมีแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นกรอบของการดำเนินความสัมพันธ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินพัฒนาการของความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป และแนวโน้มในอนาคต
2. ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป ในด้านที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ
3. เสนอแนะแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรปในอนาคตในทางที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินการความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรปอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และประชาชนต่อประชาชน

2. ขอบเขตด้านหน่วยงาน

การวิจัยนี้เน้นการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินการความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป โดยไม่จำกัดเฉพาะการดำเนินงานของภาครัฐหรือกระทรวงการต่างประเทศเท่านั้น แต่รวมถึงบทบาทของภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actor) อื่น ๆ ด้วย เพื่อให้การวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนถึงความร่วมมือที่รอบด้าน และมีการดำเนินการอย่างบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

การศึกษายุทธศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป (พ.ศ. 2561-2565) แผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement) รวมถึงเอกสารทางการของกระทรวงการต่างประเทศ ได้แก่ ผลการหารือระหว่างนายกรัฐมนตรีกับอดีตนายกรัฐมนตรีของสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศและนโยบายความมั่นคงและรองประธานคณะกรรมการยุโรป เมื่อวันที่ 2 ส.ค. 2562 การหารือระหว่างรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) กับเอกอัครราชทูตสหภาพยุโรปประจำประเทศไทย เมื่อวันที่ 7 มิ.ย. 2563 การหารือระหว่างอธิบดีกรมยุโรปกับเอกอัครราชทูตสหภาพยุโรปประจำประเทศไทย การหารือระหว่างอธิบดีกรมยุโรปกับรองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองต่อสถานการณ์เศรษฐกิจและแนวทางการผลักดันความร่วมมือกับภูมิภาคยุโรป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก (Content Analysis) โดยจะใช้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เป็นตัวชี้วัดในการประเมินความสัมพันธ์ไทยและสหภาพยุโรปว่ามีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือไม่ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสและความท้าทายในการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรป และนำมากำหนดแนวความคิดและจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินความสัมพันธ์ภายหลังจากที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 บรรเทาลง

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาโดยจะนำเสนอบทวิเคราะห์และข้อเสนอที่ตอบคำถามงานวิจัย

ผลการวิจัย

ยุโรปเป็นกลุ่มประเทศเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของไทย โดยไทยมีนโยบายมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากยุโรปในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยใช้แนวทางการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความเคารพ ความเข้าใจ และผลประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งให้ยุโรปยอมรับไทยในฐานะ “key player” “logistics hub” และ “trade and investment partner” และ “responsible international player” ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็น “reliable partner” ของสหภาพยุโรป รวมทั้งส่งเสริมความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดีของไทย พร้อมทั้งเสริมสร้างภาพลักษณ์ของไทยในฐานะประเทศผู้ให้ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายทุกภาคส่วนของไทยกับประเทศในยุโรปเพื่อส่งเสริมศักยภาพและสร้างขีดความสามารถในการประกอบการของคนไทย และเพื่อดึงดูดนักลงทุนยุโรปมาลงทุนในกลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมตามนโยบาย Thailand 4.0

การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปและไทยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนแม่บทด้านการต่างประเทศระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนยุทธศาสตร์ภูมิภาคยุโรป 2561-2565 และแผนระดับภูมิภาคยุโรป (Regional Mission Statement) โดยไทยยังสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในกรอบความร่วมมือการประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting – ASEM) เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพคน การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสหภาพยุโรปและไทยในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ส่งเสริมบทบาทของไทยให้มีสถานะและเกียรติภูมิ ทำให้สหภาพยุโรปเห็นถึงความมุ่งมั่นของไทยในเวทีระหว่างประเทศในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นประเด็นที่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน บทบาทของไทยดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมความไว้วางใจ และช่วยให้ความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างทั้งสองฝ่ายมีความแน่นแฟ้น มีพลวัต และมีพัฒนาการอย่างเป็นรูปธรรม

การปรับตัวให้เข้าสู่วิถีโลกใหม่หลังโควิด-19 ไทยจะต้องตระหนักถึงนัยทางการเมืองระหว่างประเทศ ผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับจีน Brexit การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการโยกย้ายฐานการผลิตและการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานการประเมินผลประโยชน์ของไทยในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ผลกระทบในภาคการเงิน ภายใต้บริบทใหม่โดยเน้นเชิงคุณภาพ ส่งเสริมธุรกิจสุขภาพและคุณภาพชีวิต

ในยุคโควิด-19 สหภาพยุโรปก็ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาที่สืบเนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ ความเป็นเอกภาพและความน่าเชื่อถือขององค์กร อีกทั้งตระหนักได้ชัดเจนยิ่งขึ้นถึงความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ที่จีนมีต่อภูมิภาคยุโรป ในขณะที่ไทยก็รับรู้มากขึ้นถึงการพึ่งพาเงินมาจากขนาดสมดุล และประสงค์ที่จะปรับตัวให้เข้าสู่วิถีโลกใหม่หลังโควิด-19 ดังนั้น ทั้งสองฝ่ายสามารถร่วมกันพัฒนานโยบายยุทธศาสตร์ในภาพใหญ่เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ระหว่างกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความท้าทายจากอิทธิพลของจีนและการปรับนโยบายทางเศรษฐกิจในยุคโควิด-19 โดยไทยสามารถเน้นจุดเด่นของไทยที่เป็นหุ้นส่วนที่สำคัญและน่าเชื่อถือของสหภาพยุโรป และเล็งเห็นถึงโอกาสในการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรป เช่น การพัฒนามาตรฐานและการสร้างความมั่นคงมนุษย์ (Human Security) การเป็น

ฐานการผลิตและส่งออกและสร้างความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) การส่งเสริมธุรกิจด้านสุขภาพและสร้างความมั่นคงด้านสาธารณสุข (Health Security) การสร้างความสมดุล ความยั่งยืน และการมีความพอเพียงเป็นพื้นฐานสำคัญของแนวคิดทางเศรษฐกิจช่วงหลังโควิด-19 ทั้งนี้เพื่อพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นที่เป็นรากฐานที่แท้จริงของการดำเนินความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงที่มีประเด็นเรื่อง Brexit ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป รวมถึงการถอดบทเรียนจากสิ่งที่สหภาพยุโรปเผชิญหน้าและผ่านพ้นมาก่อนประเทศไทย และการสานต่อความร่วมมือด้านต่าง ๆ ที่อาจค้างค้างและไม่มีความต่อเนื่องให้สามารถดำเนินต่อไปได้ในอนาคตอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะประเด็นด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่ประเทศไทยมีความโดดเด่น ซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบของการสร้างความร่วมมือและการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปในยุคโควิด-19 ต่อไปในอนาคต